

CURIER

ECONOMIC — LEGISLATIV

PATRIMONIUL UNITĂȚILOR SOCIALISTE

1. Corelația dintre proprietatea întregului popor și patrimoniul unităților economico-sociale. Proprietatea socială a întregului popor generează un sistem de relații între toți oamenii muncii, între unitățile social-economice din complexul economic național. Pe fundalul acestui sistem complex de relații sociale se realizează încredințarea valorilor economice din proprietatea întregului popor în patrimoni distincte ale unităților economico-sociale. Autonomizarea patrimonială este o expresie a diviziunii sociale a muncii în temeiul căreia partea din avuția națională încredințată fiecărui colectiv asigură realizarea anumitor produse, servicii, în cadrul unei anumite ramuri a economiei. Totodată, patrimoniul fiecărei unități constituie baza de participare a colectivului de oameni ai muncii la procesul decizional, a inițiativei și experienței sale. De aici decurge cerința promovării răspunderii unităților economico-sociale pentru rezultatele obținute, a mobilizării resurselor materiale și umane existente la nivel microeconomic pentru realizarea optimă a planului, a legităților generale ale economiei.

Progresul economico-social depinde tot mai mult de gradul în care în fiecare unitate se organizează îndeplinirea obiectivelor de plan, pe baza unor indicatori și criterii corespunzătoare dezvoltării economiei. Perfecționarea relațiilor de proprietate, subliniază secretarul general al partidului, cere ca „oamenii muncii dintr-o unitate economico-socială să-și realizeze mai bine calitatea de proprietari asupra părții din proprietatea întregului popor încredințată lor spre gospodărire și dezvoltare”¹⁾. Proprietatea întregului popor configurează prin legitățile dezvoltării sale un anumit conținut, precum și funcții specifice patrimoniului unităților economico-sociale. Conceptualizarea problematicii patrimoniului unităților socialiste se înscrie în cerința evidențierii întregului sistem de relații ce se stabilesc acestea în legătură cu partea din avuția națională încredințată spre folosire și gospodărire de către societate²⁾.

Patrimoniul fiecărei unități se distinge de ansamblul economiei naționale spre a asigura evidența rezultatelor

la scară microeconomică, comensurarea cheltuielilor și veniturilor, a gradului de participare a întreprinderii la dezvoltarea economico-socială generală. Relațiile generate de patrimoniul unităților socialiste se desfășoară în cadrul proprietății socialiste, a realizării planului național. Organizarea activității economice integrează patrimoniul fiecărei unități în sistemul general al complexului economic național. Promovarea răspunderii fiecărui colectiv pentru eficiența activității desfășurate implică o relație permanentă, dinamică între patrimoniul unităților socialiste și proprietatea socială a întregului popor. Figurativ, se poate spune că patrimoniile unităților socialiste se aseamănă cu rulmenții unui mecanism, care prin mișcarea proprie, concertantă, asigură înaintarea. Gradul în care patrimoniul unităților socialiste se distinge (fără a se distanța) de întreaga economie națională depinde de măsura în care unitatea deținătoare are posibilitatea și capacitatea să organizeze în sfera sa de activitate îndeplinirea cerințelor economiei naționale. Realizarea funcțiilor specifice patrimoniului unităților socialiste, promovarea autogestiei economico-financiare impun și reglementări juridice corespunzătoare. În această privință, în literatura economică s-a subliniat necesitatea „unui anumit cadru normativ juridic și economico-financiar, a unor condiții juridice și economico-financiare proprii socialismului”³⁾.

Din cele arătate rezultă că relația dintre patrimoniul unităților economico-sociale și proprietatea întregului popor nu poate fi redusă la o relație între două mase de bunuri. Prin reglementarea juridică relația economică dintre patrimoniul unităților socialiste și proprietatea între-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura politică, 1983, pg. 31.

²⁾ Necesitatea unei teorii distincte a patrimoniului unităților socialiste a fost semnalată de M. Pascu și D. Gheciu în vol. „Funcțiile statului socialist român”, Editura Academiei, 1980, pg. 86—87.

³⁾ Ion Blaga, Gh. Manea, Mecanismul economic al socialismului, Edit. științifică și enciclopedică, 1977, pg. 204.

Supliment la

nr. 23 1984

Revista
ECONOMICA

gului popor se transpune într-o multitudine de raporturi juridice ce se formează între colectivul de oameni ai muncii și societate, reprezentată prin stat. Urmind mișcarea economică reală, teoria juridică a patrimoniului poate și trebuie să evidențieze metode și forme de corelare a patrimoniului unităților socialiste, să amplifice acțiunea unor pîrghii economice.

2. Înțelesul noțiunii de patrimoniu în legislația R.S. România. Patrimoniul fiind un concept teoretic, legislația nu ne dă în această privință o definiție. Totuși, din numeroase prevederi legale se pot desprinde unele elemente ale definirii patrimoniului. În primul rînd, în legislație noțiunea de patrimoniu apare corelată cu răspunderea colectivului de oameni ai muncii față de societate. Se pot reține, exemplificativ, următoarele prevederi: „Fiecare om al muncii, încadrîndu-se în colectivul unei întreprinderi socialiste de stat, participă nemijlocit la conducerea întreprinderii și la administrarea patrimoniului încredințat acestuia” (art. 1 din Legea nr. 5/1978). Prin art. 4 conținutul contractului-angajament, aprobat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 337/1983, prevede răspunderea colectivului de oameni ai muncii „pentru gospodărirea și dezvoltarea patrimoniului încredințat”. În alte prevederi legale, noțiunea de patrimoniu se integrează cerinței de evidență și folosire eficientă a tuturor mijloacelor economice ale unității. Astfel: „Unitățile socialiste au obligația să asigure evidența strictă a controlului riguros și temelnic asupra tuturor mijloacelor materiale și bănești, proceselor economice și rezultatelor obținute” (art. 9 alin. 3 din Legea finanțelor nr. 9/1972). Adunarea generală a oamenilor muncii din întreprinderi are, printre atribuțiile sale și adoptarea de măsuri pentru „folosirea cu eficiență sporită a capacităților de producție, a tuturor fondurilor fixe, creșterea gradului de valorificare a resurselor materiale și energetice și reducerea cheltuielilor materiale” (art. 64 lit. a din Legea nr. 5/1978)⁴. Art. 26 lit. e din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice prevede printre elementele persoanei juridice — existența unui patrimoniu propriu. În această dispoziție legală, de asemenea, sensul noțiunii de patrimoniu este de a fi o totalitate de mijloace economice.

Uneori, în legislație expresia de patrimoniu este utilizată în sens de fonduri, de o universalitate de bunuri — mijloace economice aflate în întreaga economie națională, în diferite forme de proprietate, cum sînt: patrimoniul național cultural (Legea nr. 63/1974), patrimoniul pomicol (Legea nr. 11/1974), fondul funciar (Legea nr. 59/1974), fondul național de furaje (Legea nr. 2/1982), fondul de semințe (Legea nr. 13/1971) ș.a. Cu toată diversitatea de reglementare și bunuri cuprinse în aceste fonduri, într-un fel sau altul, regăsim unele din trăsăturile patrimoniului unităților economico-sociale. Noțiunile menționate reprezintă un sistem de drepturi, obligații și răspunderi. Aceste fonduri se prezintă, de asemenea, sub forma unei universalități. Trecerea unor bunuri de la un deținător la altul, în condițiile legii, nu afectează fondul în care sînt incluse. Dobînditorul bunurilor urmează să aibă, în continuare, obligațiile decurgînd din legislația fondului co-răspunzător.

Desigur, sînt și deosebiri fundamentale între patrimoniul unităților economice și fondurile reglementate de di-

ferite acte normative. Patrimoniul aparține unui anumit subiect — colectivul de oameni ai muncii dintr-o unitate socialistă. Fondurile reglementate de lege nu aparțin unei persoane anumite și în unitatea lor nu constituie obiectul unor drepturi reale. În esență, aceste fonduri (patrimoniile) exprimă orientarea folosirii mijloacelor materiale pe care le cuprind de către societate prin atribuțiile acordate organelor de stat.

Într-un sens și mai larg, în literatura juridică, se vorbește de patrimoniul național — referitor la proprietatea întregului popor — și de micropatrimoniile pentru partea din averea națională încredințată unităților economico-sociale⁵.

După cum rezultă, prevederile legale folosesc noțiunea de patrimoniu în sens economic, referindu-se la un ansamblu de mijloace economice. O totalitate de fonduri fixe, materii prime, fonduri bănești nu constituie însă un patrimoniu, în sens juridic, deși formează premisa sa materială. În același timp, legislația stabilește obligații și răspunderi în legătură cu mijloacele economice incluse în patrimoniu. Prin reglementarea unor obligații și răspunderi se trece de la reprezentarea economică a patrimoniului la o conștientizare corespunzătoare, la implicarea factorului uman. De aceea, prin reglementarea juridică procesele economice în legătură cu patrimoniul unităților se promovează prin obligațiile, drepturile și răspunderile colectivului de oameni ai muncii, ale structurilor interne ale unității. Totuși, legislația economică, referindu-se mai mult la mijloacele economice, nu ne oferă suficiente elemente pentru o teorie juridică a patrimoniului unităților socialiste. Drept urmare, apare necesitatea analizei teoriei patrimoniului din dreptul civil spre a reține unele elemente comune, invariabile. Aceste elemente, raportate la relațiile economice ce se formează în legătură cu patrimoniul unităților economice, ne oferă premise pentru o nouă teorie a patrimoniului.

3. Preluarea și dezvoltarea teoriei patrimoniului din dreptul civil în sistemul dreptului economic. Pînă în prezent, în literatura juridică, se analizează în general noțiunea de patrimoniu și funcțiile sale, fără a se distinge după cum acesta aparține persoanelor fizice sau unităților economice. S-a format o teorie a patrimoniului fundamentată pe cîteva texte din Codul civil în cadrul căreia se menționează doar unele aspecte specifice ale patrimoniului unităților ca excepții de la regulile generale.

Teoria patrimoniului din dreptul civil a realizat o sinteză a drepturilor și obligațiilor cu conținut economic (apreciate în bani) pe care le are o persoană, prezentîndu-ni-le în forma unei universalități. Într-o primă fază, valorile economice se manifestă pe plan juridic prin drepturile, obligațiile și răspunderile pe care normele de drept le prevăd cu privire la acestea. Sub aspect juridic — observă R. Savatier — „nu putem spune că o persoană are o casă, ci că are un drept de proprietate, ceea ce, în general, ne arată că bunurile prezintă interes prin regi-

⁴ Folosirea expresă sau implicită a noțiunii de patrimoniu al unităților socialiste mai apare și în art. 6 și 251 din Legea finanțelor nr. 9/1972, art. 8, 17, 20 din Codul muncii, art. 1 din Legea nr. 2/1983 cu privire la principiile de bază ale perfecționării sistemului de retribuție a muncii și de repartitie a veniturilor oamenilor muncii ș.a.

⁵ V. Stănescu, *Unitatea economică socialistă*, Editura Academiei, 1981, pg. 159—160.

mul lor juridic⁶⁾. Circuitul juridic a cerut o sintetizare a tuturor drepturilor și obligațiilor cu conținut economic în astfel, în a doua fază de aprofundare, apare universalitatea patrimoniului spre a corela mobilitatea raporturilor juridice cu stabilitatea garanției drepturilor terțelor persoane. Principala prevedere normativă pe baza căreia a fost construit teoria civilistă a patrimoniului este art. 1718 C. civ. prin care oricine este obligat personal a răspunde cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare⁷⁾. Se subînțelege că este vorba de bunuri în privința cărora titularul patrimoniului are un drept de proprietate ori le va avea în proprietatea sa cind va răspunde față de debitorii săi. În temeiul caracterului absolut al dreptului de proprietate, titularul patrimoniului nu poate avea obligații în legătură cu organizarea folosirii bunurilor sale. Obligațiile titularului patrimoniului provin din fapte juridice ivite în sfera circulației prin acțiunea legii valorii. Numai circulația mărfurilor generează sistemul de relații în care este implicat patrimoniul, așa cum apare în dreptul civil. Este de observat că patrimoniul unităților socialiste este implicat într-un sistem al complex de relații economice obiective, generate de acțiunea sistemului legilor din economia socialistă, de structura proprietății întregului popor.

Unele aspecte distincte apar și în privința funcțiilor patrimoniului. După cum se știe, în știința dreptului civil se consideră că patrimoniul se constituie într-un gaj general al creditorilor chirografari, explică subopțiunea reală și fundamentează transmisiunea universală cu titlu universal; aspecte desemnate și prin expresia funcții ale patrimoniului.

În privința patrimoniului unităților socialiste se afirmă, în excepție, că prima funcție se realizează printr-un gaj general, dar specializat, proiectat asupra fondurilor bănești corespunzătoare creanței creditorului. Cu alte cuvinte, cind în patrimoniul unei persoane se formează și multe grupe de bunuri, dreptul de gaj general al creditorului se localizează la acea grupă de bunuri din patrimoniul debitorului în legătură directă cu destinația relației s-au născut drepturile lor de creanță. În orice caz, gajul general se restringe de la universalitatea patrimoniului la limitele unui element al său — un anumit fond. După cum se știe, creditorii chirografi, în temeiul dreptului de gaj general, au posibilitatea de a folosi acțiunea pauliană în raporturile pe care le au cu debitorii lor. În lipsa posibilității folosirii acțiunii oblice pauliene, a unor acte conservatorii, dreptul de gaj general „nu prezintă o garanție eficientă pentru creditorii chirografi”⁸⁾. Or, creditorii unei unități socialiste au posibilitatea folosirii acțiunii oblice și acțiunii pauliene nici în privința fondului în legătură cu care s-au născut creanțele lor. Imposibilitatea utilizării acestor instrumente juridice de către creditorii în privința patrimoniului unităților socialiste decurge, în primul rând, din specificul activității economice. Acțiunea oblică, de drept, ar presupune o unitate debitoare furnizoare care să exercite drepturile de creanță față de propriii săi debitori spre a avea disponibil în raporturile cu creditorii săi. Indiferent de admisibilitatea ori inadmisibilitatea soluției pe planul reglementărilor legale, ipoteza este exclusă de practica economică. Drepturile de creanță

ale unităților socialiste sînt rezultatul activității permanente, desfășurate în producție și se manifestă în raporturile juridice cu alte unități cărora li se livrează produse ori li se execută lucrări⁹⁾. Sursele unor fonduri ale întreprinderii, cum sînt fondul de dezvoltare economică, fondul mijloacelor circulante, fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii, fondul pentru acțiuni sociale ș.a. provin din activitatea productivă a întreprinderii a cărei desfășurare nu o pot influența creditorii săi. Unitatea debitoare a prețului are obligația ce decurge din organizarea activității sale pe baza autogestiunii să-și mențină capacitatea de plată, pentru îndeplinirea la termen a tuturor obligațiilor sale (art. 25 alin. 1 din Decretul Consiliului de Stat nr. 336/1983 cu privire la calcularea, eliberarea și controlul utilizării fondului de retribuire). Autogestiunea unităților socialiste, prin reglementarea juridică, acționează din și în relațiile acestora cu alte persoane. Potrivit acestei prevederi nu este vorba de o răspundere cu „bunuri viitoare” așa cum se exprimă Codul civil fără a distinge proveniența acestora, ci de obligația unității de a-și organiza activitatea pentru a putea efectua plata produselor și lucrărilor. Această obligație apare în relațiile unităților economico-sociale cu patrimoniul general al proprietății întregului popor. Odată realizată livrarea produselor (ori executarea lucrărilor) unitatea furnizoare are obligația să pretindă plata de la debitorii săi. Pentru asigurarea plății produselor ori serviciilor unitatea beneficiară va folosi, în condițiile legii și creditele acordate de bancă, obligație ce-i revine în cadrul sistemului de organizare a economiei (art. 25 alin. 2 din Decretul Consiliului de Stat nr. 336/1983).

Este indiscutabil că, furnizoarea produselor nu poate solicita băncii acordarea unui credit unității beneficiare debitoare. Specificul constituirii surselor de plată ale unităților a fost reținut și de practica arbitrală, admitîndu-se constant că lipsa de disponibil în sine nu scutește de răspundere pentru întârziere în achitarea prețului produselor. Lipsa de disponibil în cont presupune analiza cauzelor care au determinat-o precum și posibilitatea și inițiativa unității debitoare de a obține credit pentru a-și îndeplini obligațiile de plată.

Prin particularitățile regimului juridic al patrimoniului unităților socialiste este exclusă în privința sa și acțiunea pauliană. Mijloacele materiale fiind insesizabile, creditorii întreprinderii n-ar putea folosi acțiunea pauliană împotriva unor transmițeri în fraudă lor. Plățile ce se realizează din fondurile bănești sînt supuse normelor imperative referitoare la disciplina financiară, controlului băncii, iar nerespectarea acestor prevederi legale este sancționată administrativ. Din cele arătate, rezultă că nici fondurile bănești ale întreprinderii și cu atât mai puțin patrimoniul, nu constituie un gaj general, iar creditorii întreprinderii fiind lipsiți de acțiunea oblică și acțiunea pauliană nu sînt propriu-zis creditorii chirografi. Desigur, creditorii unei unități socialiste, realizează doar cerința etimologică a creditorilor chirografi

⁶⁾ René Savatier, La théorie des obligations. Vision juridique et économique, Paris, 1967, pg. 30—31.

⁷⁾ Tudor Popescu, în vol. „Teoria generală a obligațiilor”, Edit. științifică, 1968, pg. 343.

⁸⁾ Al. Detean, Conceptul de patrimoniu, în Revista economică, Supliment, nr. 42/1981, pg. 14.

— adică au un înscris la mână —, dar sînt lipsiți de instrumentele juridice pe care Codul civil le oferă acestei categorii de creditori.

În raporturile dintre unitățile socialiste și alte persoane juridice, precum și față de persoanele fizice, Legea nr. 5/1978 prevede principiul în temeiul căruia „pentru realizarea de creanțe pot fi urmărite numai mijloacele bănești ale întreprinderilor” (art. 4 alin. 6). Rezultă deci că o bună parte a patrimoniului unităților socialiste este exclusă principial de la constituirea unui gaj general. Principalii creditori ai unei unități socialiste au creanțele lor asigurate prin mijloace de garanții prevăzute de lege. Potrivit Legii contractelor economice (art. 47) părțile sînt obligate să prevadă în contract penalități pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate, penalități ce îndeplinesc și o funcție de garanție.

Prin funcția patrimoniului de a constitui gajul general al creditorilor chirografari nici nu se au în vedere garanții de realizare a obligațiilor pe care unitatea le are față de societate (v. art. 2 din Legea nr. 5/1978). Este de reținut că transpunerea acestei funcții a patrimoniului din dreptul civil în privința unităților socialiste nu îngăduie sintetizarea întregului sistem de garanții de ordin patrimonial, organizatoric, social și moral-politic pentru obligațiile ce revin unei unități față de societate, de organele superioare sau de alte persoane juridice și fizice.

A doua funcție a patrimoniului o constituie fundamentarea subrogației reale, principiul în temeiul căruia un bun înlocuiește alt bun, avînd regimul juridic al bunului pe care l-a înlocuit. Ipoteza cea mai frecventă, devenită clasică, este situația bunurilor persoanelor căsătorite. Bunurile care înlocuiesc un bun propriu al unuia din soți, constituie bunuri proprii ale acestuia (art. 31 lit. f din Codul familiei), iar un bun care înlocuiește unul din bunurile comune ale soților rămîne sub imperiul normelor ce guvernează comunitatea de bunuri a soților. În privința patrimoniului persoanelor juridice lipsește o fundamentare și o analiză a acestei funcții. În diferite lucrări, după ce se arată cum funcționează subrogația reală în privința patrimoniului persoanelor fizice se mai dau și cîteva exemple de școală în legătură cu fondurile unităților, spre a arăta că aceeași funcție, fără nici o distincție, este realizată și de patrimoniul acestora. La o analiză atentă a proceselor economice ce se exprimă prin fondurile întreprinderilor, a reglementărilor corespunzătoare rezultă o mișcare proprie a fondurilor întreprinderii dominată de alte legități.

Fondurile întreprinderilor reprezintă momente (sau etape) ale procesului reproducției socialiste lărgite, după formula B—M—B'. Cu alte cuvinte, există o succesiune a fondurilor în care mișcarea acestora exprimă mișcarea reală a valorii din stadiul aprovizionării în stadiul producției, din stadiul producției în stadiul desfacerii etc. În această succesiune de momente, mișcarea economică reală nu îngăduie ca o valoare dintr-un fond al întreprinderii să fie schimbată cu altă valoare și să se întoarcă în același fond direct și imediat pentru a avea regimul juridic al bunului pe care l-a înlocuit. Dimpotrivă, circuitul fondurilor întreprinderii impune ca o

valoare dintr-un fond să treacă în alt fond spre a asigura o rotație corespunzătoare și o eficiență sporită în activitatea de producție a întreprinderii. Spre a urmări acest proces în reglementările legale trebuie să distingem, sub acest aspect, două categorii de fonduri și anume: fonduri ce cuprind valori ce își schimbă valoarea de întrebuințare rămînînd în patrimoniul întreprinderii și fonduri a căror destinație nu implică schimbarea valorii de întrebuințare, ci trecerea în proprietatea altor persoane.

Reprezentativ pentru prima categorie este fondul de dezvoltare economică, fond ce se manifestă în expresie bănească. În circuitul economic din acest fond se realizează investiții ce se concretizează în fonduri fixe de producție, cărora le este aplicabil alt regim juridic, adică alt ansamblu de norme juridice (cum ar fi norme referitoare la amortizare, folosirea deplină a capacităților de producție, realizarea unei anumite producții marfă la 1000 lei fonduri fixe etc.). O parte din valoarea fondurilor fixe (în acest sens art. 20 al. 2, Legea finanțelor nr. 9/1972) în formă bănească, se reîntoarce în fondul de dezvoltare economică, în altă fază a circuitului economic.

A doua categorie de fonduri din clasificarea enunțată se poate caracteriza prin fondul de retribuire. Acest fond nu-și schimbă forma de manifestare, dar prin finalitatea sa trece în proprietatea persoanelor încadrate în muncă.

Din cele expuse rezultă că între fondurile cuprinse în patrimoniul unităților socialiste se formează, prin sursele de constituire și destinații, o corelație ce exprimă mișcarea reală a valorilor încredințate, determinată de realizarea reproducției socialiste lărgite. Acest proces nu poate fi redat prin subrogația reală care implică o permutare a două valori egale din patrimoniul diferite, realizîndu-se o înlocuire imediată.

Desigur, prin restituire, prin alt temei juridic, mijloacele economice se reîntorc în același fond (grupă). Transmiterea prin acordul părților a unui bun din categoria fondurilor fixe, de pildă, este nulă. Prin efectul nulității mijlocul economic menționat se reîntoarce în patrimoniul întreprinderii, reîntegrîndu-se în categoria fondurilor fixe, cu regimul juridic corespunzător. Simila se întîmplă cu o sumă de bani din fondul de retribuire a muncii încasată fără temei legal de o persoană înedrată. Aceste mișcări a unor valori economice nu exprimă însă procesele economice ce au loc în interiorul patrimoniului unităților socialiste și nu se explică pe baza subrogației reale. Nici o cerință economică nu impune transmiterea convențională a unui fond fix, o plată unei retribuții superioare celei legale. Dimpotrivă prin organizarea întreprinderii, a controlului, asemenea situații pot și trebuie să fie evitate⁹⁾.

În sfîrșit, se afirmă că patrimoniul are funcția de fundamenta transmiterea universală și cu titlu universal, considerîndu-se că și această funcție acționează o aceeași semnificație atît pentru persoane fizice cît

⁹⁾ În privința patrimoniului unităților economico-sociale, subrogația reală este considerată lipsită de importanță practică (v. Victor Dan Zlătescu, Unitatea economică de stat și personalitatea juridică, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1970, pg. 117—118).

pentru unitățile socialiste. În privința unităților socialiste, persoane juridice, această funcție se realizează cu ocazia reorganizării, operațiune care, în diferitele situații, este expresia unor cerințe economice. Normele legale prevăd că, la organizarea unităților socialiste, de regulă, patrimoniul se împarte în mod egal între persoanele juridice ce sînt supuse acestei operațiuni. În unele forme de reorganizare, legea oferă organelor competente posibilitatea să prevadă „o altă proporție” (art. 47 din Decretul nr. 31/1954) de transmitere a patrimoniului. Acest rol al patrimoniului este un mijloc de tehnică juridică, aplicabil în subsidiar, cînd patrimoniul se transmite, nu și cînd este în administrarea unei unități socialiste pentru realizarea obiectivelor de plan pe care le are.

În concluzie, funcțiile patrimoniului din dreptul civil nu se pot aplica nediferențiat și patrimoniului unităților economice. Aceasta se explică prin gradul de generalizare la care se realizează teoria patrimoniului în dreptul civil, avîndu-se în vedere doar drepturile și obligațiile cu caracter economic, luate în unitatea lor, care aparțin unui subiect de drept. În teoria patrimoniului unităților socialiste se găsesc unele elemente ale teoriei patrimoniului din dreptul civil prelucrate, configurate potrivit mecanismelor prin care unitățile socialiste se încadrează în organizarea și conducerea planificată a economiei naționale.

Teoria patrimoniului din dreptul civil reușește să evidențieze cum se trece de la un ansamblu de bunuri la reglementarea juridică a acestora, la raporturi juridice cu privire la mijloacele economice. Reglementarea raporturilor juridice la care participă titularul patrimoniului, în dreptul civil fiind persoana fizică reprezentativă, influențează și regimul juridic al acestei universalități de bunuri. Totodată, universalitatea patrimoniului creează posibilitatea unei corelații între mișcarea unor mijloace economice și sintetizarea acestora (fondurile unităților, bilanțul ș.a.).

3. Patrimoniul unităților socialiste — premise și conținut. Formarea, dezvoltarea și funcționarea patrimoniului unităților socialiste se desfășoară în ansamblul de relații generat de proprietatea întregului popor. Partea din avuția națională încredințată colectivului fiecărei unități devine obiectul exercitării prerogativelor oamenilor muncii de proprietari, producători și beneficiari, baza de constituire a interesului de grup (colectiv). Pentru promovarea interesului colectiv, în acord cu interesele generale, formarea și organizarea patrimoniului stimulează inițiativa colectivului, participarea acestuia la procesul de conducere și decizie. Autogestiunea economico-financiară — explicînd toate relațiile economice ale întreprinderii — fundamentează și categoria juridică a patrimoniului său⁴⁰). De aceea, pe plan juridic, conceptul pe care încercăm să-l conturăm, trebuie să evidențieze modul în care autogestiunea economico-financiară se răsune într-un sistem unitar de drepturi, obligații și răspunderi. Fundamentarea patrimoniului unităților socialiste urmează să sintetizeze toate relațiile obiective pe care le presupune autogestiunea, resorturile și mecanismele prin care se realizează autoconducerea muncitorească.

Pentru o corectă definire a patrimoniului este nece-

sară și o delimitare între acest concept juridic și conceptul economic de patrimoniu prin care se înțelege o totalitate de mijloace materiale și bănești. O sumă de fonduri fixe, materii prime, fonduri bănești nu constituie încă un patrimoniu, deși formează premisa sa. Aceste valori trebuie să se afle într-o corelație dinamică, să fie supuse unor mișcări și transformări prin unitatea cărora se exprimă și se promovează un proces economic. Mișcarea și transformarea fondurilor nu se desfășoară în sine, ci se corelează cu alte cerințe și procese ale economiei naționale cum sînt: reproducția socialistă lărgită, obținerea eficienței economice, valorificarea superioară a resurselor ș.a. Avem pînă aici reprezentarea economică a patrimoniului. Procesele economice implică însă o conștientizare corespunzătoare, angajarea factorului uman. De aici încep să acționeze reglementările juridice stabilind drepturi, obligații și răspunderi ce revin colectivelor de oameni ai muncii, structurilor interne ale întreprinderii în legătură cu fenomenele economice ce se desfășoară în interiorul patrimoniului, imbinarea acestora cu dezvoltarea generală a economiei.

Pentru fundamentarea conceptului juridic de patrimoniu al unităților socialiste, o deosebită importanță au prevederile legale din ultima perioadă. Aceste acte normative — fiind adoptate pentru implicarea tot mai activă a întreprinderilor în desfășurarea proceselor economice și promovarea răspunderii colectivelor de oameni ai muncii — ni se par semnificative pentru noțiunea de patrimoniu al unităților economico-sociale. Prin Legea nr. 2/1983 cu privire la principiile de bază ale perfecționării sistemului de retribuție a muncii și de repartitie a veniturilor oamenilor muncii s-a stabilit principiul răspunderii colectivelor de oameni ai muncii pentru păstrarea, valorificarea superioară și dezvoltarea patrimoniului încredințat. În scopul realizării eficienței și rentabilității maxime (art. 3)⁴¹).

Obligațiile colectivelor de oameni ai muncii pentru apărarea și dezvoltarea patrimoniului au fost prevăzute prin anexa nr. 1 a Decretului Consiliului de Stat nr. 337/1983 privind aprobarea conținutului contractului-angajament pentru întreprinderi, centrale, ministere, alte organe centrale și comitete executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, precum și al conținutului angajamentelor individuale. Prevederile acestui act normativ, fără să epuizeze obligațiile generate de încredințarea unei părți din proprietatea întregului popor colectivelor, arată principalele relații în care este implicat patrimoniul unităților economice. Astfel, colectivul unității se obligă să utilizeze cu maximă eficiență mijloacele materiale și bănești încredințate, să acționeze pentru realizarea integrală a sarcinilor de plan, introducerea progresului tehnic, ceea ce indică scopul activității economice a unității. Obligația sporirii mai rapide a productivității muncii decît retribuțiile pentru a se asigura fondurile necesare majorării retribuției și resurse pentru cheltuielile generale ale statului exprimă corelația dintre satisfacerea intereselor colective și interesele generale. Folosirea fondurilor proprii și a altor fon-

⁴⁰) V. Stănescu, M. Constantinescu, *Drept economic*, Editura Academiei, 1978, pg. 175.

⁴¹) Prevederi similare sînt cuprinse și în Legea nr. 3/1983, cu privire la contractul-angajament.

duri bănești numai în conformitate cu planul și bugetul de venituri și cheltuieli — indică obligativitatea acestor instrumente prin care se orientează mișcarea tuturor mijloacelor economice din patrimoniul unității.

Pe baza prevederilor legislației economice, a rolului și locului colectivelor în realizarea funcțiilor proprietății socialiste, patrimoniul unității socialiste, poate fi definit astfel: patrimoniul reprezintă ansamblul de drepturi și obligații de natură economică și organizatorică pe care le are colectivul de oameni ai muncii în privința părții din averea națională încredințată de societate, în vederea realizării de rezultate economice optime și îndeplinirea obiectivelor din planul național unic de dezvoltare economico-socială.

Titular al patrimoniului unității ne apare colectivul de oameni ai muncii. În această privință, prin art. 3 din Legea nr. 3/1983 patrimoniul se încredințează personalului muncitor, în vederea exercitării nemijlocite a prerogativelor și răspunderilor ce decurg din calitatea oamenilor muncii de proprietari, producători și beneficiari. Colectivul devine o entitate juridică prin acele instrumente juridice, cum sînt contractul-angajament, contractul colectiv de muncă, precum și prin atribuțiile adunării generale ce-i dau o configurare distinctă. Desigur, asupra patrimoniului se răsfrîng efectele actelor și faptelor juridice ale organelor de conducere în diferite momente ale mișcării fondurilor materiale ale întreprinderii, potrivit atribuțiilor prevăzute de lege. Rezultatele întreprinderii, produsele, de pildă, se valorifică prin contractele încheiate de unitate, în calitatea sa de persoană juridică. De asemenea, rolul structurilor interne ale unității poate fi diferit în gospodărirea mijloacelor economice încredințate. Unele dintre organismele întreprinderii — cum sînt comisiile pe domenii (prevăzute de Legea nr. 5/1978) sau comisiile pentru scoaterea din producție a fondurilor fixe (care funcționează în temeiul Decretului Consiliului de Stat nr. 49/1982 privind scoaterea din funcțiune a fondurilor fixe și declasarea unor bunuri materiale din administrarea unităților socialiste de stat), au rolul de a studia anumite aspecte ale activității întreprinderii, de a formula propuneri către organele de decizie. Chiar dacă se referă la un anumit fond sau la un aspect al activității, la o fază a procesului decizional, datorită corelației dintre fondurile întreprinderii, o decizie luată se răsfrînge asupra întregului patrimoniu. De aceea, prevederea art. 5 din Legea nr. 3/1983 cu privire la contractul-angajament prin care adunarea generală stabilește măsuri pentru gospodărirea cu maximă eficiență a patrimoniului unității creează cadrul general de exercitare a calităților de titular al colectivului în privința mijloacelor economice încredințate. Prerogativele, răspunderile și obligațiile colectivului se referă la întregul patrimoniu și se exercită deosebi de adunarea generală a oamenilor muncii, — „forum suprem al proprietarilor și producătorilor“¹². Totodată, consiliul oamenilor muncii, biroul executiv, directorul — ale căror acte și fapte săvîrșite în îndeplinirea atribuțiilor stabilite de lege se răsfrîng asupra patrimoniului răspund în fața adunării generale. Din această reglementare de principiu, rezultă cerința de a se promova instrumente prin care adunarea generală să aibă controlul asupra tuturor operațiunilor ce au consecințe asupra patrimoniului unității.

Desigur, calitatea colectivului de titular al patrimoniului întreprinderii presupune mijloace de „sudare“ a sa, de

promovare a stabilității și evidențiere a individualității sale. Colectivul unităților este constituit dintr-un grup de oameni al căror interes comun este obținerea de rezultate cât mai bune cu mijloacele economice încredințate. Participarea realizarea și obținerea de beneficii constituie un pri instrument juridic prin care colectivul de oameni ai muncii începe să devină o entitate juridică. Colectivul se afirmă distinct și prin evidențierea diferitelor sale structuri interne (brigăzi, ateliere, echipe ș.a.) — datorită prevederilor referitoare la acordul global — la îndeplinirea obiectivelor de plan ale întreprinderii. În continuare, conturarea calității de subiect de drept al colectivului presupune noi mijloace juridice. În această privință, contractul colectiv de muncă este insuficient folosit. Acest contract ar trebui să dobîndească un conținut mai concret, specific fiecărei unități, să cuprindă obligații reciproce, însoțite de garanții și răspunderi eficiente. Corespunzător adoptării planului întreprinderii pe 5 ani și contractul colectiv de muncă ar trebui să se încheie pe aceeași perioadă, urmînd a fi adaptat și actualizat anual. În acest mod se creează o corelare mai bună între obiectivele de plan ale unității și obligațiile colectivului, posibilitatea unor acțiuni de perspectivă pentru soluționarea unor probleme ale oamenilor muncii (perfecționarea pregătirii profesionale, a calificării, construcții social-culturale ș.a.).

Din definiția formulată, patrimoniul se prezintă sub formă unei universalități. Indiferent de stadiul în care s-ar afla fondurile de producție în întreprindere se exercită drepturi și obligații, răspunderi prin care se asigură fluxul economic. Totuși, aceste transformări ale fondurilor nu trebuie să ducă la situația în care întreprinderea ar ajunge să aibă mai multe obligații decît drepturi cu caracter patrimonial. Prevederea art. 160 din Legea finanțelor nr. 9/1972 potrivit căreia unitățile socialiste „sînt obligate să ia măsuri în vederea asigurării unui echilibru permanent între plăți și încasări“ — exprimă cerința autofinanțării, menținerea capacității de plată a întreprinderii¹³. Universalitatea patrimoniului poate să apară și în raport cu diferitele sale surse de constituire. Astfel, dacă valorile economice ce formează obiectul drepturilor și obligațiilor provin din activitatea întreprinderii, mijloace avansate de societate, participarea oamenilor muncii cu părți sociale — patrimoniul apartinînd distinct colectivului unității. După cum rezultă, universalitatea patrimoniului din dreptul civil se manifestă și în privința unităților economice, dar în raport cu alte mișcări ale bunurilor ce le sînt încredințate. Universalitatea patrimoniului se referă la un ansamblu de mijloace economice al căror utilizare eficientă este organizată prin plan și buget de venituri și cheltuieli. În același timp, universalitatea patrimoniului este limitată de regimul juridic al fondurilor ce-l compun. Drept urmare, bunuri din categoria produselor nu pot fi trecute la fonduri fixe, din fondul de retribuții nu se pot plăti materii prime etc.

Conținutul patrimoniului apare structurat corespunzător relațiilor sociale la care participă colectivul direct ori prin intermediul unității. Potrivit relațiilor generate de proprie-

¹²) Art. 9 din Legea nr. 3/1983 cu privire la contractul-angajament.

¹³) Art. 25 din Decretul Consiliului de Stat nr. 386/1983, cu privire la calcularea, eliberarea și controlul utilizării fondului de retribuție prevede obligații similare pentru acoperirea termenilor a plăților.

tatea întregului popor „creditorul“ principal al întreprinderii — spre a ne exprima în limbajul tradițional al dreptului civil — este societatea. Din această categorie de obligații se evidențiază obligația colectivului de a restitui societății fondurile avansate. Această obligație se deosebește prin esență și finalitatea sa de obligația restituirii unui împrumut, raport juridic în cadrul căruia pe creditor nu-l interesează de unde, prin ce mijloace debitorul își achită datoria. Pentru îndeplinirea obligației de restituire către societate a fondurilor avansate, unitățile economico-sociale trebuie să-și îndeplinească sarcinile de plan, să realizeze produse și servicii necesare și utile altor unități și, în final, economiei naționale. Oamenii muncii în calitate de proprietari — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — au datoria „de a obține cu mijloacele de care dispun, creșterea continuă a eficienței economice, asigurând pe această cale și mijloacele necesare retribuirii lor și participării la beneficii, și mijloace necesare acumulării, dezvoltării forțelor de producție, precum și satisfacerea unor necesități generale ale statului, apărării țării“¹⁴. Pentru realizarea obligațiilor față de societate, unitățile economico-sociale urmează să dea o numită organizare patrimoniului deținut. Astfel, intră în acțiune a doua categorii de obligații ce revin unităților și organelor de conducere colectivă. În categoria acestor obligații se includ: obligația organelor de conducere de a întocmi și prezenta adunării generale planul și bugetul (art. 3 din Legea nr. 5/1976), obligația de evidență și control asupra tuturor mijloacelor materiale și bănești (art. 9 din Legea finanțelor nr. 9/1972) utilizarea eficientă a fondurilor fixe (art. 67 din Legea nr. 14/1971).

Nerealizarea obligațiilor față de societate cu privire la patrimoniu, în ansamblul, oculoaste un mod specific de sancționare¹⁵. Potrivit art. 65—69 din Legea finanțelor nr. 9/1972 se iau o serie de măsuri în privința unităților care au o situație economico-financiară deficitară. Dacă unitățile economice nu-și redresează situația economico-financiară ori nu-și acoperă cheltuielile din veniturile proprii, se instituie regimul special de supraveghere economico-financiară (art. 69 din Legea finanțelor nr. 9/1972)¹⁶. Prin aceste reglementări se asigură instrumente de intervenție a organelor de stat în situațiile și în măsura în care nu se realizează obligațiile față de societate. Autonomia patrimoniului este subordonată eficienței, unei activități rentabile. Din reglementările menționate rezultă că acțiunea organelor de stat în situația instituirii regimului special de supraveghere economico-financiară și a măsurilor premergătoare are un caracter preponderent organizatoric-mobilizator, concretizându-se în planuri și programe de acțiune în vederea rentabilizării unității.

Drepturile oamenilor muncii în privința patrimoniului încredințat se exercită prin constituirea fondurilor prevăzute prin lege, prin atribuțiile organelor de conducere colectivă. Realizarea acestor drepturi presupune îndeplinirea optimă a obligațiilor, manifestarea răspunderilor pe care unitatea le are față de societate¹⁷. Îndeplinindu-și obligațiile față de societate, fiecare unitate are dreptul de a-și constitui fondurile necesare autofinanzării și participării oamenilor muncii la beneficiile rezultate din munca depusă. Într-un sens mai larg, trebuie să se recunoască unităților toate efectele pozitive produse prin eforturi proprii. Practica compensării realizării planului la nivelul centralei, între întreprinderile care și-au depășit planul și celea care nu l-au

îndeplinit deformează efortul propriu și nu ține seama tocmai de drepturile pe care le dobândește unitatea¹⁸. În genere, autonomizarea patrimonială a proprietății întregului popor implică o creștere a rolului colectivului la stabilirea premiselor activității sale. Aceasta presupune antrenarea tuturor structurilor interne ale întreprinderii în fundamentarea planului, a bugetului — adică a acelor instrumente prin care se orientează activitatea pentru o perioadă dată. În sfârșit, unitățile socialiste au față de alte unități ori persoane fizice drepturi și obligații decurgând din contracte sau alte fapte juridice. Aceste drepturi și obligații rezultă din raporturile unităților economice stabilite pe „orizontală“, dar nu pot fi înțelese prin reducerea lor la raporturi de drept civil, apreciate în sine. Dimpotrivă, relațiile contractuale dintre unitățile socialiste, cu toate drepturile și obligațiile pe care le generează, se integrează întregului sistem de relații ale unei întreprinderi. Mișcarea economică reală se transpune în corelația dintre cele trei categorii de drepturi și obligații menționate. Obligațiile de realizare a obiectivelor de plan, de restituire a fondurilor avansate de societate nu se pot îndeplini decât printr-o anumită organizare internă a activității întreprinderii, în condițiile realizării eficienței economice. Această organizare nu este un scop în sine, ci se justifică prin realizarea anumitor valori de întrebuințare, socialmente necesare. Valorificarea produselor întreprinderii, compararea caracteristicilor acestora cu cerințele sociale se realizează prin drepturile și obligația ce decurg din contractele economice.

Fiecare fază a desfășurării drepturilor și obligațiilor în legătură cu patrimoniul încredințat contribuie la conștientizarea intereselor întreprinderii, la promovarea răspunderii colectivului. Aprecierea rezultatelor la nivelul fiecărei întreprinderi, potrivit desfășurării concrete a proceselor economice în interiorul patrimoniului încredințat, stimulează interesul colectivului pentru realizarea tuturor obligațiilor asumate prin unitate, în temeiul calității acestuia de persoană juridică față de alte persoane.

Prin conținutul său, patrimoniul unităților economico-sociale reprezintă o instituție distinctă de conceptul de patrimoniu din dreptul civil. Aceasta rezultă, în primul rând, din conceptualizarea patrimoniului ca o cerință a relațiilor sociale generate de proprietatea întregului popor. Credem că, orice patrimoniu prin conținutul și funcțiile sale trebuie să răspundă la întrebarea: de ce o anumită persoană are un ansamblu de drepturi și obligații cu privire la valorile economice corespunzătoare? Potrivit dreptului

¹⁴ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura politică, 1983, pg. 31.

¹⁵ Trebuie să se distingă sancțiunile pentru neîndeplinirea unei anumite obligații, cum ar fi pentru întârziere în depunerea unei sume la bugetul statului, de sancționarea, în genere, a desfășurării unei activități nerentabile, fără eficiență la care ne referim.

¹⁶ Specificul și semnificația instituțiilor juridice pe care le analizăm se evidențiază și prin prevederile Legii nr. 12/1980 pentru întărirea autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare și valutare în activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională.

¹⁷ I. V. Totu, Proprietatea socială a întregului popor și perfecționarea autoconducerii și autogestunii economico-financiare, în Revista economică nr. 25/1982, pg. 19.

¹⁸ Noul mecanism economico-financiar și stilul comunist de conducere, în Era socialistă nr. 15/1980, pg. 27—28.

civil, la această întrebare se poate răspunde că o persoană trebuie să aibe un patrimoniu spre a da o garanție creditorilor săi și, în același timp, spre a participa cu anumite bunuri la raporturi juridice caracterizate prin schimbul de echivalente. În privința unităților socialiste sînt valabile doar elementele de structură ale răspunsului dat. Raporturile juridice de natură contractuală ale unităților economico-sociale, în sine, nu justifică și nu implică întregul patrimoniu al acestora. În unitățile economice, oamenii muncii exercitîndu-și prerogativele de proprietari, producători și beneficiari realizează produse, servicii în cadrul planului, satisfăcînd un segment determinat al nevoii sociale. Esențialul îl formează deci relațiile colectivului cu societatea, care se exteriorizează printr-o multitudine de raporturi juridice și atribuții ale organelor de conducere colectivă. Într-un sens mai larg, reglementarea juridică trebuie să surprindă mecanismele interne prin care întreprinderea este stimulată și cointeresată să dea raporturilor juridice pe care le stabilește conținutul corespunzător economiei în ansamblu¹⁹. Normele referitoare la constituirea fondurilor proprii din beneficii, răspunderea organelor de conducere și a tuturor persoanelor încadrate ș.a. își dezvăluie deplină semnificație în măsura în care sînt considerate mijloace de integrare a întreprinderii în cadrul cerințelor economiei.

Societatea este interesată nu numai în legătură cu ce produce fiecare unitate economico-socială, ci și cu ce cheltuieli materiale și bănești își execută produsele și serviciile. Drept urmare, integrarea întreprinderii în ansamblul economiei naționale cuprinde și conformitatea cheltuielilor de materii prime, materiale cu posibilitățile și resursele existente. Apare astfel acțiunea normelor juridice care reglementează consumul de materii prime, energie, revalorificarea și refolosirea unor materiale ș.a. Aceste norme nu constituie însă simple limitări ale consumului, ci cuprind și forme specifice de cointerese și răspundere. Prin inițiativa structurilor interne ale întreprinderii se ajunge la valorificarea superioară a resurselor materiale, descoperirea și refolosirea rezervelor interne.

Patrimoniul unităților economico-sociale influențează reglementări și principii din alte ramuri ale sistemului de drept. Funcționalitatea, desfășurarea corespunzătoare a proceselor economice specifice acestei categorii a dreptului economic asigură cointeresarea materială a personalului încadrat în muncă. Gradul în care colectivul unității — structurile sale, fiecare persoană încadrată își realizează atribuțiile determină îndeplinirea rolului și funcțiilor patrimoniului. Disciplina muncii, răspunderea personalului încadrat se răsfrîng asupra patrimoniului, a eficienței cu care sînt utilizate mijloacele economice la care se referă drepturile și obligațiile întreprinderii. De aceea, se poate spune că obligațiile de respectare a disciplinei muncii, de apărare a proprietății socialiste, participarea la conducere devin mijloace de dezvoltare a patrimoniului colectivului.

4. **Funcțiile patrimoniului** se evidențiază prin locul și rolul unităților economico-sociale în sistemul de organizare a economiei, în gospodărirea proprietății sociale a întregului popor. Aceste funcții sînt:

a) Funcția de **promovare a răspunderii** și stimularea colectivului unității economico-sociale pentru folosirea și dezvoltarea părții din proprietatea întregului popor ce l-a

fost încredințată. Toate unitățile socialiste folosesc resursele societății și, drept urmare, întreaga lor activitate economică trebuie să corespundă legităților generale ale economiei. În această privință, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că prin autogestiunea și autoconducerea se deschide „calea creșterii răspunderii colectivelor de conducere, a tuturor oamenilor muncii în buna gospodărire a mijloacelor pe care poporul le-a încredințat fiecărui colectiv²⁰”.

De obicei răspunderea unităților socialiste se concretizează prin răspunderea materială, disciplinară, penală pe care o au persoanele încadrate în muncă, membrii organelor de conducere colectivă pentru pagubele produse în patrimoniul unității, pentru deficiențele manifestate. Distinct de diferitele forme ale răspunderii juridice a persoanelor încadrate, se poate vorbi și de o răspundere proprie a colectivului în legătură cu patrimoniul încredințat. Această răspundere rezultă din unele prevederi legale. Astfel, prin art. 56 din *Legea nr. 29/1978 privind formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiilor* s-a stabilit principiul potrivit căruia amenzile și penalitățile, care nu se datoresc vinovăției unei persoane, se suportă din beneficii. Rezultă o anumită răspundere a colectivului căruia i se restrîng mijloacele de autofinanțare și de participare la beneficii. Potrivit art. 70 din *Legea finanțelor nr. 9/1972* — răspunderea persoanelor care au condus unitatea căreia i se aplică regimul special de supraveghere economico-financiară poate rezulta din analiza activității pe care au desfășurat-o, dar nu-i o premisă sine-qua-non a măsurii menționate. În aplicarea regimului special de supraveghere prevalează activitatea necorespunzătoare a colectivului.

Răspunderea distinctă a colectivului în privința părții din averea națională care i s-a încredințat reflectă complexitatea activității economice. Asupra rezultatelor întreprinderii acționează un ansamblu de factori, treptat, într-o îndelungată perioadă. Anumiți factori negativi nu se manifestă prin modul în care se execută un anumit contract. Menținerea unor utilaje învechite, lipsa de preocupare pentru reînnoirea produselor, întîrzierea analizei cauzelor care produc deficiențe diminuează rezultatele întreprinderii. Totuși, uneori nu se poate stabili cine urmează să răspundă pentru nesusținerea la timp a acțiunii unor noi factori, pentru menținerea unor situații deficitare. De aici apare necesitatea conștientizării acțiunii legităților economice la nivelul întregului colectiv²¹, promovarea preocupării tuturor pentru bunul mers al unității, îndeplinirea obligațiilor colectivului și ale structurilor interne ale întreprinderii. Nerealizarea acestor obligații poate duce la efecte negative asupra retribuției, participării la beneficii, fondului de construcție de locuințe și alte investiții cu caracter social. Desigur, acestea nu se întemeiază pe o răspundere patrimonială propriu-zisă. Este vorba însă, de anumite măsuri prevăzute de lege — expresie a intereselor generale — pentru activitatea necorespunzătoare a unui colectiv.

¹⁹ Al. Gheorghiu, *Corelația între producția fizică și valorică în procesul îndeplinirii planului*, în *Revista economică* nr. 24/1982, pg. 17.

²⁰ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 17, Editura politică, 1979, pg. 23.

²¹ Uneori, se arată în literatura economică, tendințele legilor economice încep să se manifeste în activitatea întreprinderilor (N.N. Constantinescu, *Problema contradicțiilor în economia socialistă*, Ed. politică, 1973, pg. 302).

Afirmarea patrimoniului unităților economico-sociale presupune, în egală măsură, și aprecierea reglementării diferitelor stimulente economice. Într-o concepție simplificatoare, s-ar părea că stimularea întreprinderii se realizează doar prin partea din beneficiu ce rămâne la dispoziția sa. Maximalizarea venitului net al întreprinderii duce însă la scăderea mijloacelor economice pe care societatea, prin stat, le utilizează pentru promovarea progresului tehnic, cercetare științifică și tehnologică, pregătirea cadrelor ș.a. — obiective de a căror îndeplinire beneficiază, în final, toate unitățile economice. Stimularea materială a întreprinderii are, în primul rând, o dimensiune calitativă, de profunzime. Frațiunea de beneficiu de care dispune întreprinderea trebuie să corespundă gradului în care, în activitatea sa, se însușește interesul general și se organizează îndeplinirea efectivă a unor imperative ale ansamblului economiei naționale, cum sînt, de pildă, îmbunătățirea producției, calitatea produselor și serviciilor, producția pentru export, valorificarea superioară a resurselor materiale etc. De aceea, stimularea materială a întreprinderii printr-un anumit nivel al venitului net, stabilit în concordanță cu interesele generale, presupune și o creștere a răspunderii întreprinderii, pentru orientarea fenomenelor economice ce se produc în activitatea sa.

Cointeresarea materială a întreprinderii, înțeleasă ca o condiție a funcționării economiei în ansamblu, se realizează și printr-o anumită structură a beneficiului. Sub acest aspect, beneficiul rămas la dispoziția întreprinderii, trebuie să fie diferențiat potrivit îndeplinirii unor obiective de deosebit interes pentru economie. În acest sens, venitul net al întreprinderii ar trebui diferențiat și pe baza altor criterii, cum sînt: asimilarea de noi produse, modernizarea fondurilor fixe, valorificarea superioară a surselor materiale, precum și în funcție de rezultatele obținute de beneficiarii săi ș.a.

b. Funcția de participare a colectivului la conducere. Gospodărirea și dezvoltarea mijloacelor economice încredințate unităților economice generează premisa obiectivă a participării întregului colectiv la procesul decizional, la conducerea unităților economice. Specificul unirii forței de muncă cu mijloacele de producție în socialism nu se mai exprimă prin raporturi între conducători și conduși, ci se transformă pe toți participanții la procesul de producție într-un colectiv, într-o asociație a producătorilor. În acest cadru, indiferent de locul ocupat în temelul diviziunii muncii — fiecare se integrează în colectiv, principalul subiect al gestionării patrimoniului. Exercițiul diferitelor atribuții, adoptarea deciziilor devin momente ale participării colectivului la conducere. Așa se explică de ce organele de conducere sînt răspunzătoare față de adunarea generală — organul suprem al proprietarilor și producătorilor, prin deciziile căreia se direcționează activitatea întreprinderii.

Semnificația constituirii patrimoniului unităților economice pentru participarea colectivului la conducere este exprimată și prin unele prevederi legale. Cităm exemplificativ: „unitățile economice, organele de conducere, oamenii muncii din fiecare unitate economică au datoria... să gospodărească mijloacele materiale și bănești ce le sînt încredințate astfel încît să obțină rezultate financiare optime, să acopere integral cheltuielile din venituri proprii, să în-

deplinească și să depășească rentabilitatea și beneficiile planificate” (art. 4 din Legea nr. 29/1978 privind formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiilor). Potrivit Legii nr. 14/1971 (modificată și completată prin Legea nr. 11/1980), consiliile oamenilor muncii, întregul personal muncitor din unitățile socialiste au obligația să asigure gospodărirea fondurilor fixe și a celorlalte mijloace materiale încredințate spre administrare, îndeplinirea obligațiilor asumate de unitate prin contracte, scurtarea ciclurilor de aprovizionare și desfacere” (art. 12). Este de reținut că, referindu-se la administrarea mijloacelor încredințate în ansamblu, legislația menționează unitatea economică, colectivul de oameni ai muncii, organele de conducere colectivă. Desigur, în normele din categoria celor citate nu este vorba de o multitudine de subiecte care ar acționa separat, prin diferite acte, asupra patrimoniului unității. În esență, se evidențiază unitatea de acțiune a colectivului, a structurilor sale interne în administrarea tuturor mijloacelor economice încredințate, modul în care autogestiunea economico-financiară se realizează prin autoconducere. Corelația obiectivă dintre autogestiune și autoconducere presupune noi mecanisme specifice democrației²⁷. Or, fundamentarea unei funcții distincte a patrimoniului în legătură cu autoconducerea contribuie la evidențierea unor noi forme și metode de participare a colectivului la conducere.

c) Funcția patrimoniului de dezvoltare a proprietății întregului popor. Încredințarea unor valori economice colectivelor, formarea patrimoniilor distincte ale unităților economice exprimă cerința aprecierii eficienței la nivel microeconomic, evidențierea modului în care se folosesc resursele materiale pentru dezvoltarea proprietății întregului popor. Prin obținerea de beneficii și desfășurarea activității pe baza eficienței economice, în esență, colectivele întreprinderilor contribuie la sporirea venitului național. În acest sens se stabilesc relații complexe, dinamice, între întreprindere și economia națională. Societatea este interesată ca unitățile economice de bază să fie organizate și stimulate să obțină beneficii. În consecință, reglementarea juridică trebuie să prefigureze mișcarea (transformarea) valorilor economice la nivel microeconomic în acord cu obiectivele fundamentale ale economiei naționale.

Corelarea mișcării tuturor mijloacelor economice se realizează prin bugetul de venituri și cheltuieli și planul de producție al întreprinderii. Bugetul întreprinderii orientează activitatea pentru o perioadă dată spre realizarea unui echilibru financiar optim, menținerea permanentă a capacității de plată. Semnificația bugetului se evidențiază prin fundamentarea sa pe baza planului întreprinderii care cuprinzînd realizarea producției fizice, sortimentale, îmbunătățirea calității produselor, ritmicitatea producției — determină obținerea de venituri. Bugetul și planul — instrumente de conducere și realizare a eficienței au ca obiect procesele economice, activitățile ce se vor desfășura într-o entitate distinctă de mijloace economice.

Reglementarea juridică urmează să stimuleze corelațiile ce se stabilesc între diferitele fonduri în interiorul patrimoniului unităților socialiste în vederea promovării legită-

²⁷ Democrația socialistă și autoconducerea muncitorească în România (coordonatori: Ioan Ceterchi, Ion Florea, Aristide Cloabă), Editura politică, 1981, p. 65—66.

tilor economice a căror rezultantă o constituie eficiența și cointeresarea materială. Prin evidențierea relațiilor economice în interiorul întreprinderii se ajunge la cunoașterea completă a acesteia²³ la reliefarea contribuției structurilor sale interne la realizarea beneficiilor. O corelație dată între sursele și destinațiile fondurilor întreprinderii are o anumită influență asupra rezultatelor întreprinderii. Constituirea fondurilor proprii ale întreprinderii din beneficii, de pildă, stimulează realizarea de economii, cointerează colectivul în direcția perfecționării activității.

Realizarea obiectivelor de plan, a indicatorilor economici determină constituirea fondurilor de cointeresare materială; fondul pentru acțiuni sociale, fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficii, a altor forme de cointeresare materială. Constituirea acestor fonduri, mărirea lor este rezultatul activității întreprinderii în ansamblu. Astfel, rezultatele unei secții pot fi determinate de activitatea necorespunzătoare a altei secții înct produsul finit nu este corespunzător calitativ ori nu se realizează la termen. Fondurile care asigură cointeresarea implică raporturi tehnice, organizatorice în întreaga structură a întreprinderii, cu privire la toate mijloacele economice încredințate. Evidențierea efortului propriu în obținerea beneficiului implică și includerea în bugetul întreprinderii a contribuției fiecărui produs, a principalelor locuri de producție la obținerea beneficiului, a producției nete.

În esență, patrimoniul ne apare ca o entitate juridică, expresie a proceselor economice ce se desfășoară la nivelul unităților economico-sociale. Drept urmare, acest concept juridic prezintă utilitate pentru direcționarea acțiunii dreptului asupra activității întreprinderii, precum și pentru sesizarea unor noi mecanisme de organizare și conducere. Pe planul reglementării juridice, semnificația proprie a patrimoniului unităților economico-sociale pentru administrarea proprietății socialiste apare în prevederile Legii nr. 3/1983 cu privire la contractul-angajament. Legea stabilește obligații și răspunderi ale ministerelor, comitetelor executive ale consiliilor populare județene, în calitate de administratori ai patrimoniului unităților în subordine, cu privire la utilizarea cu maximă eficiență a potențialului tehnico-productiv, valorificarea superioară a resurselor materiale, asimilarea de noi produse și introducerea de tehnologii avansate, creșterea productivității muncii ș.a. (art. 12).

Prin realizarea obligațiilor menționate se orientează desfășurarea unor fenomene economice într-un ansamblu de mijloace economice (fonduri fixe, mijloace circulante, produse) a căror folosire este îndreptată spre o anumită rezultantă economică. Se impun însă anumite distincții. În aparență, obligațiile organelor de stat în calitate de administratori ai patrimoniului unităților în subordine sînt similare cu obligațiile ce revin colectivului de oameni ai muncii în legătură cu patrimoniul încredințat (art. 8 din Legea nr. 3/1983). Mecanismul juridic prin care se asigură legătura permanentă, dinamică între patrimoniul unităților economico-sociale și economia națională se constituie însă din ansamblul acestor prevederi. Colectivul unității, organele de stat — statul însuși — prin obligațiile, răspunderi și atribuții corespunzătoare nivelului de acțiune — urmează să promoveze legitățile economice ce acționează în sfera unităților economice. Îndeplinirea obliga-

țiilor ce revin colectivului în privința patrimoniului încredințat presupune un complex de acțiuni ale organelor de conducere colectivă, structurilor interne și personalului încadrat.

Obligațiile organelor de stat în legătură cu patrimoniul unităților în subordine nu trebuie să ducă la preluarea prin transfer a atribuțiilor întreprinderii. Aceste obligații presupun soluționarea unor probleme care depășesc posibilitățile de acțiune ale întreprinderii, exercitarea tuturor atribuțiilor pentru dezvoltarea patrimoniului unităților în subordine, promovarea preocupării pentru eficiența deciziilor adoptate în practica economică.

Patrimoniul unităților economice exprimă într-un concept unitar coeziunea diferitelor fonduri ce-l alcătuiesc. De aici apare posibilitatea aprecierii eficienței activității economice a întreprinderii prin referire la ansamblul mijloacelor economice pe care le administrează; ceea ce nu se evidențiază în relațiile contractuale. Pe plan contractual, obligațiile unităților se consideră pe deplin executate, indiferent de gradul de folosire a fondurilor fixe, de cheltuielile la 1000 lei producție marfă, adică de criteriile economice prin care s-au realizat produse livrate unităților beneficiare. Aprecierea eficienței folosirii fondurilor la nivelul patrimoniului, ca elemente ale unui întreg, rezultă și din unele prevederi legale. Potrivit art. 2 lit. B-1 — centralele au obligația să redistribuie fondurile fixe disponibile la întreprinderile subordonate și unitățile componente. Fondurile fixe devin disponibile în raport cu materia primă ce se prelucrează, cu produsele ce se obțin, adică cu mișcarea celorlalte mijloace economice în cadrul patrimoniului încredințat întreprinderii. În privința fondurilor circulante (materii prime, combustibili etc.) prin Legea nr. 14/1971 s-a reglementat o procedură de redistribuire aplicabilă cînd acestea ajung supranormative. Coeziunea fondurilor în patrimoniul întreprinderii, legitățile care guvernează mișcarea acestora trebuie avute în vedere în adoptarea oricărei decizii ale cărei efecte se produc asupra patrimoniului unităților socialiste.

Conceptualizarea distinctă a patrimoniului unităților economice prezintă importanță și pentru înțelegerea deplină a regimului juridic al fondurilor întreprinderii. Fără a se reduce la însumarea fondurilor, patrimoniul constituie domeniul de corelare a fiecărei categorii de mijloace economice cu ansamblul acestora. Așa se explică de ce în unele lucrări conținutul patrimoniului este redat prin referire la categoriile de fonduri ale întreprinderii²⁴. Pornindu-se de la această premisă se fundamentează separarea fondurilor întreprinderilor; fiecare fond urmînd a fi cheltuit potrivit destinației sale. În interiorul patrimoniului însă se formează o anumită corelație între diferitele grupe de bunuri ce se constituie în fonduri.

În aprecierea regimului juridic trebuie să se aibă în vedere și mișcarea fondurilor în interiorul patrimoniului, încredințându-se obligațiile și răspunderile unităților pentru modul în care realizează corelarea acestora.

Mihai PASCU
lector — A.S.E.

²³ A. Negucioiu, Autogestiunea economico-financiară a întreprinderii, în Revista economică nr. 2/1981, pg. 8.

²⁴ Victor Dan Zlătescu, op. cit., pg. 113 și urm.; Al. Deteșan, Drept economic și dreptul comerțului internațional, editat de Revista economică.

Drept economic

CONSECINȚELE REFUZULUI UNITĂȚII ASIGURATE DE A RECUPERA DE LA PREPUSUL VINOVAȚ DE PRODUCEREA ACCIDENTULUI DE CIRCULAȚIE DESPĂGUBIRILE (STABILITE DE PĂRȚI) PLĂTITE DE A.D.A.S. UNITĂȚII PREJUDICIATE

A.D.A.S. Sucursala jud. Prahova — Ploiești a solicitat arbitrajului obligarea Trustului S.M.A. jud. Prahova, pentru S.M.A. Mizil, la plata sumei de 20.276 lei, reprezentând daune, plătită de reclamantă Cooperativei agricole de producție Glodeanu-Siliștea, jud. Buzău, ca urmare a accidentului de circulație produs în ziua de 16/17 ianuarie 1983, din culpa prepusului S.M.A. Mizil, N.N.

În motivarea acțiunii, reclamanta a arătat că după accident organul A.D.A.S. a procedat la evaluarea pagubei, stabilirea despăgubirilor făcându-se pe baza înțelegerii dintre părți. Drept consecință, A.D.A.S., după efectuarea plății i-a comunicat toate actele pentru ca S.M.A. Mizil, la rândul său, să poată executa pe prepusul vinovat de producerea accidentului, însă pârta nu a reținut din retribuția acestuia și nu a virat nici-o sumă.

Prin întâmpinare s-a susținut respingerea acțiunii pe considerentul că accidentul s-a produs ca urmare a culpei și a prepusului C.A.P. Glodeanu-Siliștea, formulându-se cerere de chemare în garanție împotriva acesteia.

Arbitrajul, constatând că S.M.A. Mizil are personalitate juridică, prin hotărârea nr. 3562 din 5 dec. 1983 a admis acțiunea împotriva sa, respingând cererea de chemare în garanție.

În motivarea soluției, Arbitrajul a reținut că, potrivit procesului-verbal de contravenție întocmit de Postul de miliție din comuna Glodeanu-Siliștea, în data de 16/17 ianuarie 1983, N.N. a staționat tractorul, având două remorci, pe partea carosabilă a drumului județean în satul Văcăreasca din aceeași comună, părăsindu-l fără a-l semnaliza prezența. Din această cauză, autovehiculul ARO 240 nr. 0405 Buzău, aparținând C.A.P. Glodeanu-Siliștea, s-a lovit de remorca din spate, suferind mai multe avarii.

Se mai arată că din procesul-verbal respectiv nu se reține nici o culpă în sarcina conducătorului auto, prepusul C.A.P. Iar accidentul s-a produs noaptea, de vreme ce în acest act se menționează data de 16/17 ianuarie 1983. Și contravenientul N.N. a semnat de primirea copiei de pe procesul-verbal și înștiințarea de plată fără să facă obiecțiuni.

De fapt, pârta dându-și acordul ca plata să se facă pe baza înțelegerii dintre părți, nu mai este în drept a contestata întinderea culpei prepusului său.

Notă :

În adevăr, conform art. 45 din Decretul nr. 471/1971, organizațiile socialiste asigurate recuperează pentru Administrația Asigurărilor de Stat despăgubirile plătite de aceasta, de la propriii lor conducători auto răspunzători de producerea pagubelor. Recuperarea se face, precizează art. 2 al aceluiași articol, în cazul persoanelor încadrate în baza unui contract de muncă, potrivit legislației muncii.

Așa cum se arată în literatura juridică și în practica judiciară, această prevedere instituie un mandat legal în baza căruia unitatea socialistă este obligată să recupereze de la prepusul ei, răspunzător de producerea pagubei, sumele pe care A.D.A.S., în calitate de asigurător de răspundere civilă, le-a plătit cu titlu de despăgubiri.

În cazul în care unitatea socialistă, din diferite motive, nu emite decizia de imputare, nu reține din retribuția prepusului său și nu virează sumele respective, A.D.A.S. este în măsură să solicite organului arbitral obligarea mandatarului la plata, cu titlu de daune, a sumei reprezentând despăgubirea acordată tertului păgubit (P.A.S., dec. nr. 994/1976; dec. nr. 3438/1977; dec. nr. 2567/1978; dec. nr. 995/1978, cit. de dr. Mircea Mihail în R.R.D. nr. 10/1979 p. 25).

Tot atât de adevărat este că în conformitate cu prevederile art. 35 al. 2 din Decretul nr. 471/1971, despăgubirile se stabilesc, după caz, fie pe baza înțelegerii dintre părți — cu acordul A.D.A.S. — fie, în lipsa acesteia, prin hotărârea organului jurisdicțional competent. Iar, așa cum s-a statuat, dacă despăgubirile au fost stabilite pe baza înțelegerii dintre părți ai A.D.A.S. a plătit despăgubirile, astfel, fixate, celui prejudiciat, nu mai este posibilă reevaluarea daunelor — ce au făcut obiectul înțelegerii — pe cale judiciară (Trib. Suprem, s. penală, dec. nr. 2632 din 16 nov. 1982, în R.R.D. nr. 9/1983, p. 60; Trib. Suprem, s. militară, dec. nr. 59 din 21 iulie 1980, în R.R.D. nr. 8/1981, p. 63).

În consecință, pe baza celor arătate și a actelor de la dosar, hotărârea arbitrală adnotată apare legală și temeinică.

Cu toate acestea apreciem că în speță sînt anumite temeiuri de natură să conducă la o altă soluție.

Astfel, se știe că pentru a se angaja răspunderea civilă delictuală a unei persoane nu este suficient să existe, pur și simplu, fără legătură între ele, o faptă ilicită și un prejudiciu suferit de o altă persoană, ci este necesar ca între faptă și prejudiciu să fie un raport de cauzalitate, în sensul că acea faptă a produs acel prejudiciu.

În speță se constată că raportul causal nu este un raport direct între fapta ilicită (staționarea tractorului) și prejudiciu, ci este numai mediat, în sensul că prin fapta de staționare a tractorului s-a creat o situație care a permis un alt factor (deplasarea autoturismului ARO) să acționeze și să producă el, în mod direct, prejudiciul (prin avarierea sa). Mai degrabă se poate socoti că staționarea tractorului nu a creat decît condițiile pentru producerea prejudiciului, cauza lui fiind fapta ilicită a conducătorului autoturismului care nu a ocolit obstacolul și a intrat în remorcă.

Tot astfel, pentru ca răspunderea civilă a celui care a cauzat prejudiciul să fie angajată, nu este suficient să fi existat o faptă ilicită aflată în raport de cauzalitate cu prejudiciul produs, ci este necesar ca această faptă să fie imputabilă autorului ei, adică, autorul să fi avut o vină atunci cînd a săvîrșit-o, să fi acționat deci cu vinovăție.

Se știe că, printre împrejurările care înlătură vinovăția se află fapta victimei înseși și cazul fortuit. Întrucît de fapta victimei am amintit, indirect, mai sus, se poate aprecia că în speță, defectarea tractorului, inclusiv a sis-

temului de iluminare, reprezintă pentru conducătorul său caz fortuit. Desigur că, așa cum s-a stabilit, cazul fortuit nu exonerează de răspundere pe deținătorul juridic al lucrului (autovehiculului), însă poate fi de natură să ducă la apărarea de răspundere a conducătorului auto (Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 424/1977 în C.D., 1977, p. 77; Trib. jud. Maramureș, dec. civ. nr. 198/1976, în R.R.D. 5/1977, p. 68).

Bineînțeles că împrejurările în care are loc un accident de circulație, precum și gradul de vinovăție rezultă de cele mai multe ori — ca în speță — din actele întocmite de organele de miliție. Dar, organul arbitral sesizat are largi posibilități de a afla adevărul, solicitând și alte acte părților, explicații și informații, invitând pentru relații orice persoană, inclusiv personalul muncitor implicat, dispunând efectuarea de expertize etc.

În afară de cele arătate, privind înțelegerea la care se referă art. 35 al. 2 din Decretul nr. 471/1971, în practica organelor A.D.A.S. se consideră că aceasta trebuie să aibă loc numai între unitatea asigurată și cea păgubită, evident cu acordul A.D.A.S. Se exclude, deci, de la această înțelegere conducătorul auto, autor al faptei ilicite, deși pînă la urmă, el este cel care suportă paguba, în temeiul art. 45 din decret.

Această practică este considerată nelegală în literatura juridică, pentru că, în cazul accidentelor provocate de conducătorii auto ai autovehiculelor aparținând unităților socialiste părțile raportului juridic delictual sînt: unitatea păgubită, conducătorul auto vinovat, precum și unitatea comitentă (S. Beligrădeanu, Probleme de drept — civil și al muncii — referitoare la recuperarea de la

conducătorii auto ai unităților socialiste a despăgubirilor plătite de A.D.A.S. — II —, în R.R.D. nr. 7/1982, p. 43).

Firește că numai participînd direct la această înțelegere conducătorul auto va putea să-și apere cel mai bine interesele, demonstrînd întinderea culpei sale sau lipsa acesteia. Și unitatea comitentă are, desigur, același interes, însă nefiînd ea cea care suportă paguba, este posibil să nu depună toate diligențele ce se impun.

De aceea, se poate considera că, în situația în care unitatea comitentă și unitatea păgubită, prin accident stabilesc prin înțelegere despăgubirile, fără participarea conducătorului auto, acesta este în măsură să solicite anularea ei, pe motivul că a avut loc în lipsa sa. Aceeași cale trebuie să existe chiar și atunci cînd a participat la înțelegere, însă, ulterior, invocă vicierea conștiinței sale. Fiind în prezența unui act juridic civil, acțiunea în anulare urmează să fie formulată la instanța de drept comun.

Iată așadar motivele pentru care socotim că, în virtutea rolului activ, potrivit căruia organul arbitral este obligat să dea ajutor efectiv părților în ocrotirea drepturilor și intereselor dar, în scopul descoperirii adevărului obiectiv și al soluționării complete și juste a litigiilor arbitrale, rezolvarea litigiului trebuie mai degrabă suspendată pînă la soluționarea de către instanța de judecată a acțiunii în anulare a înțelegerii de stabilire a despăgubirilor.

În acest fel, ar fi evitate și consecințele și implicațiile ce decurg din puterea lucrului judecat asupra, eventual a unei noi acțiuni arbitrale.

Alexandru ȚICLEA

Practica arbitrală comentată

● MODIFICAREA REPARTIȚIEI — EFECȚE

În legătură cu acțiunea unității beneficiare pentru obligarea unității furnizoare la plata penalităților de neexecutare, s-a constatat că nelivrarea a rezultat din modificarea repartiiiei. Această măsură a fost luată în cadrul prevăzut de art. 100 din Legea nr. 14/1971, fără depășirea anului de plan pentru care s-a încheiat contractul. De asemenea, modificarea repartiiiei s-a realizat de către coordonatorul de balanță potrivit art. 132 lit. c din Legea nr. 14/1971. În această situație, s-a apreciat că unitatea furnizoare nu poate fi obligată la plata penalităților de neexecutare. A fost înlăturată și susținerea unității beneficiare potrivit căreia unitatea furnizoare ar fi modificat contractul fără acordul său. Schimbarea clauzelor contractuale, fiind consecința modificării repartiiiei, s-a realizat prin adaptare, împrejurare în care părțile aveau obligația

să pună de acord contractul cu decizia comunicată. Dacă aceasta nu s-a îndeplinit, adaptarea contractului s-a produs de drept (Decizia P.A.S. nr. 742/1984).

● ACORDUL BĂNCII FINANȚATOARE

Livrarea în avans a utilajelor pentru investiții se poate efectua numai pe baza acordului unității beneficiare și al băncii finanțatoare — potrivit art. 97, pct. 1 din Legea finanțelor nr. 9/1972. Acordul băncii finanțatoare este obligatoriu pentru utilajele care necesită lucrări de montaj, precum și pentru utilajele care prin ele însele reprezintă obiective de investiții. Furnizoarea utilajelor este obligată să se asigure de existența concretă a acordului băncii finanțatoare, dat pentru livrarea anumitor utilaje, chiar dacă unitatea beneficiară solicită ori acceptă livrarea înainte de termenul contractual stabilit inițial. În lipsa acor-

dului băncii finanțatoare, unitatea beneficiară nu poate fi obligată la penalități pentru întârziere în plata prețului în raport cu data emiterii facturii pentru livrarea unor utilaje în avans (Decizia P.A.S. nr. 360/1984).

● PLATA PREȚULUI — INITIAȚIVA FURNIZORULUI

Potrivit pct. 81 din Normele metodologice pentru efectuarea plăților între unitățile socialiste, în relațiile unităților furnizoare cu cooperativele agricole de producție se utilizează dispoziția de încasare cu factură însoțită de adeverință de disponibil. Plata se efectuează la cererea unității furnizoare, care trebuie să întocmească dispoziția de încasare cu factură și să le depună în termen la bancă. Din situația atestată de filiala băncii a rezultat că unitatea furnizoare nu a depus documentele de plată în termenul stabilit. În consecință, s-a apreciat că unitatea beneficiară nu a exercitat refuzul de plată și a fost scutită de penalitățile de întârziere corespunzătoare (Decizia P.A.S. nr. 861/1984).

● REFUZ DE PLATĂ

Potrivit art. 158 lit. a din Legea mănTELOR nr. 9/1972, unitatea beneficiară poate refuza plata prețului dacă produsele livrate nu constituie obiectul unui contract. Refuzul de plată este justificat și în împrejurarea în care unitatea furnizoare a livrat un produs diferit de cel cuprins în comanda unității beneficiare, fără culpa acesteia. Astfel, s-a constatat că, în comandă, unitatea beneficiară a trecut corect denumirea produsului, dar a indicat eronat numărul de simbol dintr-un catalog modificat ulterior. Livrarea altui produs, în împrejurările arătate, a fost determinată de unitatea furnizoare, deși din comandă avea elementele necesare pentru executarea contractului în acord cu cele solicitate de unitatea beneficiară (Decizia P.A.S. nr. 869/1984).

● OBLIGAȚIA DE PLATĂ — EXONERARE

Unitatea agricolă beneficiară este scutită de penalități de întârziere în plata prețului, dacă lipsa de disponibil a fost determinată de calamități naturale, datorită cărora nu a putut livra propriilor săi beneficiari. De asemenea, unitatea beneficiară a dovedit că a întârziat în plata prețului către unitatea furnizoare reclamantă, deși a folosit și mijloacele de creditare. Împrejurările care au creat întârzierea în plata prețului se dovedesc și se apreciază în cadrul litigiului arbitral. Obligația de plată a prețului fiind distinctă, forța majoră în legătură cu neîndeplinirea acesteia nu este supusă analizei și confirmării în condițiile art. 46 alin. 2 din Legea nr. 9/1969. În consecință, apreciindu-se pe baza probelor administrate existența forței majore, unitatea beneficiară a fost scutită de răspundere pentru întârziere în plata prețului (Decizia P.A.S. nr. 820/1984).

● VERIFICAREA LA DESTINAȚIE

Potrivit art. 62 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959, procesul-verbal de verificare la depozitul unității beneficiare trebuia să cuprindă o descriere amănunțită a lipsurilor de calitate, natura defectelor, precum și cauzele care le-au provocat. Cerința menționată nu este realizată

dacă se menționează doar că ambalajele erau improprii, fără să se arate prin ce anume erau în această stare. Drept urmare, cele reținute în procesul-verbal, într-o formă generală, nu sînt opozabile unității furnizoare (Decizia P.A.S. nr. 389/1984).

● CONTRACT DE INCHIRIERE — TEMEI JURIDIC

Potrivit art. 46 din Legea nr. 5/1973, contractul de închiriere pentru suprafețele locative cu altă destinație decît

aceea de locuință se încheie între unitățile socialiste, pe baza ordinului de repartizare, în formă scrisă. În consecință, deținerea unui spațiu locativ de către o unitate socialistă în temeiul unui contract de subînchiriere cu altă unitate socialistă nu îndeplinește condițiile cerute de lege; contractul de subînchiriere fiind admisibil în raporturi dintre persoane fizice (Decizia P.A.S. nr. 168/1984).

P. M.

Întrebări și răspunsuri

● BAZA DE APROVIZIONARE TEHNICO-MATERIALĂ PENTRU AGRICULTURĂ, Bistrița —

Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 reglementează procedura verificării mărfurilor la primirea lor de către destinatar pe două faze. Prima etapă constă în verificarea ce are loc la predarea-primirea mărfurilor de la căraș, efectuată de delegatul destinatarului însărcinat cu această operațiune și al cărașului, operațiune reglementată de prevederile art. 49—56 din acest act normativ. Dacă la primirea transportului de la căraș nu se constată urme de violare, avarii, sustrageri, substituirii etc., mijlocul de transport fiind găsit în ordine, cu sigiliile, semnele, marcajele intacte, iar la verificarea sumară nu se semnalează nereguli, marfa se primește fără obiecțiuni de la căraș. Aceste constatări, implicit primirea mărfurilor, nu exclud dreptul și posibilitatea destinatarului de a verifica produsele în vederea recepției lor la locul de depozitare de către comisia de recepție, precum și dreptul de a constata eventualele lipsuri cantitative sau calitative în prezența delegatului furnizorului ori (în lipsa acestuia) a delegatului neutru. Constatările făcute în această a doua etapă, în condițiile art. 57—66 din Regulamentul citat, nu sînt invalidate și nici valoarea lor probatorie nu este redusă de împrejurarea că transportul a fost primit fără obiecțiuni de la căraș. Potrivit prevederilor art. 154 alin. 3 și ale art. 158 lit. b din Legea nr. 9/1972, beneficiarul datorează prețul după primirea și recepționarea mărfurilor, iar conform dispozițiilor art. 57—62 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 aceste operațiuni trebuie efectuate în termenele prevăzute în acest act normativ.

● **AMBRUS ISTVAN, Miercurea Ciuc** — Prețul produselor și tariful serviciilor prestate sînt cele stabilite legal la data predării mărfurilor sau

la aceea a prestării serviciilor, indiferent dacă în contracte figurează alte prețuri sau tarife.

● **TRUSTUL DE CONSTRUCȚII MARAMUREȘ, Baia Mare** — Potrivit prevederilor art. 100, alin. 4 din Legea nr. 14/1971, modificată prin Legea nr. 11/1980, este interzisă „modificarea sau anularea repartițiilor de către ordonatorul de balanță, după expirarea perioadei pentru care acestea au fost emise”. Aceasta înseamnă că anularile de repartiții nu pot opera retroactiv. În actuala organizare Arbitrajul de Stat Central se află în subordonarea Consiliului de Miniștri, care, în baza Legii nr. 5/1954 este abilitat a controla și cenzura hotărârile nelegale ale respectivului organ arbitral.

● **ASOCIAȚIA DE LOCATARI NR. 182, Galați** — În baza prevederilor pct. 5 din Normele aprobate prin Hotărîrea nr. 30/1983 a C.P.C.P., cheltuielile efectuate cu furnizarea energiei termice de către unitățile socialiste, în cazul clădirilor cu destinație de locuință, se determină proporțional cu suprafața locuibilă, indiferent dacă este dotată sau nu cu sisteme proprii de încălzire, precum și cu suprafața dependințelor dotate (prin construcție sau amenajări ulterioare, cu respectarea normelor și normativelor tehnice de proiectare) cu sisteme proprii de încălzire (radiatoare de fontă sau oțel, convectori, convectoradiatoare, conducte și coloane neizolate etc.). În cazul în care la centralele sau punctele termice din exploatarea unităților de gospodărie comunală și locativă sînt racordate mai multe clădiri, suma totală a cheltuielilor pentru încălzirea tuturor clădirilor se repartizează pe fiecare clădire în parte proporțional cu suprafața echivalentă termică, determinată potrivit normelor legale, a tuturor corpurilor de încălzire, aflate în dotarea acestora conform normelor și normativelor

tehnice de proiectare. Prin corpuri de încălzire se înțeleg radiatoare de fontă sau oțel, convectori, convectorradiatoare, conducte și coloane neizolate etc.

● **TURCU ION, Pitești** — În ceea ce privește raporturile dintre proprietari și chiriași, fac parte din familie, în înțelesul Legii nr. 5/1973 și al H.C.M. nr. 860/1973, soții și copiii titularului de contract, precum și părinții soților, întreținuți de aceștia. Numai aceste persoane se includ la stabilirea cuantumului chiriei. Chiria se datorează pe o perioadă de 3 ani anteriori, potrivit prevederilor Decretului nr. 167/1958.

● **RĂDULESCU DUMITRU, Nufeorilor nr. 10, București** — Potrivit prevederilor pct. 6 lit. a din Normele aprobate prin Hotărârea C.P.C.P. nr. 30/1983, cheltuielile pentru combustibilul necesar preparării apei calde în locuințe, în anotimpul călduros, se repartizează pe deținătorii suprafețelor locative proporțional cu consumul de apă al acestora, în funcție de numărul de persoane care au domiciliul în clădire, indiferent de numărul zilelor din cursul unei luni în care au fost prezente. În anotimpul friguros, cheltuielile pentru combustibil se stabilesc corespunzător mediei consumului din lunile iunie, iulie și august și se repartizează proporțional cu consumul de apă.

● **I.I.S. ZAHAR, Arad** — Unitățile socialiste încheie contracte economice necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de plan. Unele sînt în directă legătură cu activitatea specifică a întreprinderii, cum ar fi, de pildă, contractele privind aprovizionarea cu materie primă și cele prin care se desfac fondurile. În afara acestor contracte esențiale pentru realizarea obiectului lor de activitate, întreprinderile încheie și o altă categorie de contracte economice necesare aceluiași scop, fără a avea legătură nemijlocită cu activitatea de bază, de exemplu, contractele de transport, contractele pentru efectuarea reparațiilor capitale etc. În măsura în care respectivele activități nu sînt planificate, unitățile au libertatea de a încheia sau nu asemenea contracte.

● **IFRIM C. DUMITRU, Bals** — Emiterea deciziei de imputare pentru pagubele aduse unității reprezintă un drept, dar și o obligație a conducătorului acesteia. Emiterea deciziei nu este condiționată de avizul prealabil al contabilului șef sau al altei persoane cu funcție de conducere. Ea se emite în baza unui act de constatare din care să rezulte existența și cuantumul pagubei, precum și autorul (autorii) acesteia.

● **INTREPRINDEREA PENTRU PRODUCEREA NUTREȚURILOR COMBinate, Satu Mare** — Scrisoarea de trăsură C.F.R. are valoarea unui contract economic. Cantitatea înscrisă în acest document, dacă este legal întocmit, face probă atât față de cărăuș, cit și față de furnizor și beneficiar. Notele de cîntar, emise ulterior, nu pot constitui probe pentru stabilirea altei cantități.

● **COMBINATUL DE ARTICOLE TEHNICE DIN CAUCIUC, Pitești** — Potrivit reglementărilor legale în materie, omologarea este o operațiune ce are loc numai pentru produsele noi, adică cele care se execută pentru prima dată sau cu alți parametri de bază. În cazul relevat de dv., este de știut că sortimentele de sîrmă la care vă referiți în scrisoare reprezintă sau nu pentru furnizor produse noi. În cazul în care produsele respective au fost livrate de unitatea furnizoare și altor beneficiari, ele nu pot fi considerate drept produse noi în raporturile cu unitatea la care activați, nefiind deci necesară omologarea lor. Prevederile art. 18 din Legea nr. 7/1977 se referă la documentele prin care se stabilesc parametrii de calitate ai produselor: ele nu reglementează introducerea în fabricație a produselor.

● **C. ȘTEFAN, Ploiești** — Instrucțiunile nr. 3901/810/1970 ale fostului Comitet de Stat pentru Economia și Administrația Locală nu mai sînt în vigoare.

● **ION CRĂINICĂ, Slatina** — Tribunalul Suprem, odată cu casarea hotărîrilor pronunțate în cauză, a stabilit și competența teritorială, astfel că nu mai este nevoie de nici o operațiune ulterioară privind transmiterea litigiului la o altă instanță. În mod legal, la data soluționării cauzei a fost introdus ca pîrit I.A.S.-ul care a preluat ferma desființată, deoarece a preluat activul și pasivul acestei ferme. Neîntocmirea protocolului predării-primirii fermei reprezintă o problemă de drept administrativ care nu produce consecințe juridice în acest litigiu, întrucît transferul activului și pasivului a avut loc în mod efectiv. Deoarece vechea unitate a încetat de a mai exista, în legătură cu acest litigiu nu mai poate figura în proces în calitate de pîrit sau intervenient. Numai I.A.S.-ul care a preluat activul și pasivul fermei are posibilitatea să solicite întoarcerea executării, respectiva sumei încasate de reclamant, întrucît titlul în baza căruia s-a făcut plata a fost desființat. Prin urmare, între aceste unități nu poate exista un litigiu arbitral avînd un astfel de obiect.

● **FLORIAN ANTONESCU, Satu Mare** — Termenul de 5 zile prevăzut la art. 57 al. 2 și 60 se calculează pe zile calendaristice, excluzînd ziua primirii. Acest termen curge de la eli-

berarea mărfii de către cărăuș, pentru livrările din altă localitate și respectiv din momentului primirii în depozit. În cazul livrărilor din aceeași localitate, Procesul-verbal întocmit de comisia de primire a mărfurilor în condițiile art. 58, semnat de membrii comisiei și de muncitorii care au asistat la constatarea sumară a diferențelor, nu trebuie semnat de delegatul neutru. El se întocmește într-un singur exemplar. Prin el se consensuează sistarea recepției, anunțarea furnizorului și informarea acestuia că produsele i se sînt la dispoziție. Acest proces-verbal constituie o problemă a beneficiarului; acesta nu are forță probantă și caracter de opozabilitate față de furnizor. Prin elementele pe care le conține, reprezintă un act deveditor că anumite proceduri prevăzute de Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 au fost îndeplinite, respectiv sistarea recepției, anunțarea furnizorului, păstrarea mărfii etc. Potrivit art. 60, în cazul în care delegatul furnizorului nu s-a prezentat în termenul de 24 ore, respectiv 5 zile, comisia de primire, în prezența și cu participarea delegatului neutru, întocmește procesul-verbal de constatare a lipsurilor și deficiențelor identificate la mărfă. Potrivit art. 66, acest proces-verbal este opozabil furnizorului și beneficiarului, chiar fără participarea delegatului furnizorului.

● **I. POPA, Bacău** — Efectuarea unor cheltuieli de natură organizării de șantier este reglementată de Legea investițiilor nr. 9/1980, art. 54 care precizează: „Execuția lucrărilor de organizare se face potrivit prevederilor proiectului de organizare a șantierului, în limita fondurilor stabilite cu această destinație prin decizia generală, care nu pot fi depășite sau folosite pentru finanțarea altor lucrări și cheltuieli”. Totodată, este de reținut și faptul că potrivit art. 95 din Legea finanțelor nr. 9/1972, republicată în 1979, documentațiile tehnico-economice, verificate de bănci sub aspectul legalității prețurilor și tarifelor, precum și al economicității cheltuielilor, sînt însușite de către organizațiile executante. În consecință, orice cheltuială de natură organizării de șantier se poate face numai în limita fondurilor constituite legal cu această destinație. Pentru aceasta, unităților de construcții-montaj le revine obligația ca în proiectul de organizare a șantierului să-și dimensioneze judicios naturile de cheltuieli, să le limiteze la strictul necesar și să stabilească o ordine riguroasă în efectuarea lor, promovînd un regim sever de economii.

● **MARINA COPĂCEL, Adjud** — 1) Potrivit criteriilor de normare a personalului didactic nr. 8929/1982, grădinițele cu program prelungit organizate împreună cu creșă, pot func-

ona dacă au cel puțin 25 de copii de vîrstă preșcolară și numărul de copii prevăzut în normativul pentru școală. La aceste grădinițe, potrivit criteriilor de normare a personalului în activitățile auxiliare și aparatul funcțional, nr. 8896/1977, se normează un post, în medie, pe grădiniță (administrator sau magaziner) și un post contabil șef. Nu se poate utiliza un număr de personal mai mare decît rezultat din aplicarea criteriilor de normare în vigoare, pentru unitățile de învățămînt. 2) Potrivit prevederilor pct. 8 din Normele metodologice elaborate de Ministerul Educației și Învățămîntului, Ministerul Sănătății, Ministerul Finanțelor nr. 80/1982, date în aplicarea Decretului nr. 85/1982, administrarea grădinițelor este un program prelungit care funcționează împreună cu creșea, elaborarea bugetelor de venituri și cheltuieli, conducerea evidenței contabile, întocuirea dărilor de seamă, stabilirea veniturilor imputabile să încaseze contribuția părinților, precum și exercitarea controlului financiar asupra cheltuielilor fondurilor se asigură de către întreprinderile pe lângă care funcționează grădinița sau direct de grădiniță cînd aceasta are personalitate juridică, cont la bancă și contabilitate proprie. 3) Personalul din activitățile auxiliare, de servire și funcțional din aceste grădinițe este retribuit potrivit funcțiilor și retribuțiilor prevăzute de Legea nr. 57/1974, republicată în anul 1980, pentru unitățile de învățămînt, iar trecerea în trepte sau odată superioare se face cu respectarea prevederilor legii arătate mai sus, luîndu-se în calcul numai personalul respectiv din grădiniță. 4) Educatoarele efectuează zilele libere acordate pentru săptămîna redusă de lucru, în completarea concediului de odihnă, celelalte categorii de personal efectuează această zi în fiecare lună, potrivit programării făcute de conducerea grădiniței. În situația în care nu este posibil să se asigure ziua liberă în fiecare lună, se poate acorda în completarea concediului de odihnă. 5) Majorarea retribuției personalului din grădinițe, indiferent de subordonarea acestora, se face începînd cu data de 1 iulie 1984, odată cu permisiunea din toate unitățile de învățămînt.

● **INTREPRINDEREA „13 DECEMBRIE”, Sibiu** — 1) Retribuțiile și celelalte drepturi bănești cuvenite persoanelor încadrate în muncă, pot fi rîndite potrivit art. 409 Cod procedură civilă.

2) Potrivit art. 1111 Cod civil, cînd se face plata parțială, adică nu se plătește reține din retribuție, tînd seac de cotele legal urmăribile, întregul atît creanța cît și dobînda, plata parțială se impută mai întîi asupra dobînzii. Aceasta cu atît mai mult cît dobînda este supusă prescripției.

● **IVAN WACHTER, Cluj-Napoca** — Valoarea de asigurare a clădirilor proprietatea persoanelor fizice aflate în evidența organelor financiare la 31 XII 1981 rămîne neschimbată în toate cazurile. Pentru clădirile dobîndite prin cumpărare, donație, succesiune etc. sau nou construite începînd cu data de 1 I 1982, valoarea de asigurare se determină potrivit prevederilor Decretului nr. 471/1971 și a normelor aprobate prin Ordinul nr. 40/1979 al ministerului finanțelor tînd seama că indicațiile tehnice referitoare la aplicarea Decretului nr. 18/1952 au fost abrogate. Ca atare, în cazul dv., care ați dobîndit un imobil în anul 1983, valoarea de asigurare în funcție de care se stabilește impozitul pe clădiri și primele de asigurare prin efectul legii se determină conform normelor de asigurare prevăzute în anexa nr. 1 la Decretul nr. 471/1971, fără nici o altă reducere.

● **CLUBUL SPORTIV „GLORIA”, Bistrița** — În baza Decretului nr. 79/1974, pot fi realizate unele venituri suplimentare de către cluburile sportive din activități de prestații, însă, numai cu caracter sportiv, sau legate de popularizarea acestor activități sportive. Pentru stabilirea activităților care pot face obiectul unor venituri în bugetele cluburilor sportive, Consiliul Național de Educație Fizică și Sport a prezentat spre avizare și aprobare un proiect de act normativ. Nici în acest proiect nu s-a prevăzut că se pot realiza venituri din activități industriale specifice unor întreprinderi economice de profil, organizate tehnologic și cu baza tehnico-materială specifică acestor produse. Avînd în vedere prevederile Decretului nr. 79/1974 și autorizația de înființare și funcționare a atelierului de croitorie, Clubul sportiv „Gloria”-Bistrița trebuie să se limiteze la obiectul prevăzut în autorizația menționată (anexa 3) și să nu efectueze alte lucrări.

● **GICĂ ANASTASOPOL, Băneasa, Constanța** — Prețurile de producție, de livrare și cu amănuntul la iepurii de casă pentru reproducție sînt: tîneret bunici la vîrsta de 56 de zile (masculi și femele) 630 și 700 lei/cap; tîneret bunici la vîrsta de 112 zile 837 și 930 lei/cap; tîneret părinți la vîrsta de 56 de zile 288 și 320 lei/cap; tîneret părinți la vîrsta de 112 zile 387 și 430 lei/cap; tîneret limbi pure la vîrsta de 98 zile 3 620 lei/cap. Primul preț este prețul de producție și livrare pentru unitățile de stat și cooperative, iar cel de-al doilea preț este prețul cu amănuntul la gospodăriile populației. Prețurile de producție și de livrare se înțeleg în condiția de livrare franco unitatea de producție, exclusiv ambalajul de transport. Prețurile cu amănuntul se înțeleg în condiția de livrare franco magazinul de desfacere al unității

producătoare, exclusiv ambalajul de transport. Diferența între prețurile de producție și livrare și cele cu amănuntul reprezintă rabatul comercial, cuvenit unităților de desfacere, de 10%. Prețurile menționate sînt valabile cu respectarea condițiilor de calitate prevăzute în normele interne nr. 54—81 și 55—81.

● **VENERA IONESCU, Băloani, Bacău** — Prin Decretul Consiliului de Stat nr. 93/1983 privind aprobarea statutelor organizațiilor socialiste din agricultură, s-a reglementat problema acordării lotului în folosință în suprafață achiziționată cu pînă la 15 ani teren arabil, în raport cu categoria de folosință a terenului și clasa de fertilitate naturală a solului, numai la specialiștii agricoli care lucrează în cooperativa agricolă și domiciliiază în localitatea în care își are sediul cooperativa. Prevederile acestui act normativ nu se aplică în zona necooperativizată.

● **DUMITRU COVACI, Brebu, Caraș Severin** — Legea nr. 1/1982 privind retribuirea muncii în unitățile agricole cooperative, la art. 85, face următoarele precizări: „plata muncii prestate de alte persoane, care pe baza hotărîrii adunării generale, sînt folosite în mod excepțional, la efectuarea unor lucrări agricole, pentru care cooperativa nu dispune de forță de muncă suficientă, se face în acord direct, cu tarif pe norma de muncă”.

● **C. MUNTEANU, București** — Răspunderea materială operează numai în cazul în care autorul prejudiciului cauzat unității avea încheiat, cu unitatea păgubită, la data comiterii faptei, un contract de muncă. Rapta ilicită, pentru a antrena răspunderea materială, trebuie să fi fost săvîrșită de persoana încadrată la unitatea păgubită și, totodată, să aibă o legătură cu munca ei. Paguba produsă în timpul muncii, de o persoană încadrată la o unitate, în patrimoniul alteia, nu declanșează o răspundere materială, ci o răspundere civilă. Legislația în vigoare reglementează în mod expres unele situații de excepție, în sensul că răspunderea este materială, deși privește o daună cauzată unei alte unități decît aceea cu care autorul ei avea încheiat contractul de muncă, dar situația semnalată de dv. nu se încadrează în cazurile limitativ prevăzute de lege. Educatoarea la care vă referiți nu are o dispoziție de detașare la întreprinderea în subordinea căreia se află grădinița, pentru ca întreprinderea să-i poată emite decizie de imputare. În această situație întreprinderea poate sesiza organul arbitral competent acționînd unitatea cu care educatoarea are contractul de muncă, sau poate acționa direct împotriva autoarei prejudiciului, pe cale civilă.

● **ALIOR ALDEA, Bistrița** — Obligația urmării realizării contractelor încheiate cu furnizorii revine beneficiarului respectiv, care trebuie ca prin demersuri directe la furnizori să obțină respectarea termenelor de livrare și a cantităților prevăzute în contracte. Uniunile au competența de a aproviziona, prin depozitul propriu, numai un nomenclator limitat de materiale pentru cooperative, aprovizionarea celorlalte materiale derulându-se direct între cooperative și furnizorii stabiliți prin repartiții și contracte. Menționăm că și conducerea U.J.C.M. și aparatul TESA al acesteia este remunerat pe bază de acord global, respectiv în funcție de realizarea sarcinilor de plan ale tuturor cooperativei meșteșugărești din județ, fiind deci direct interesate să soluționeze problemele de aprovizionare ale cooperativei pentru realizarea indicatorilor de plan. În ceea ce privește cotele de adaos comercial, percepute de U.J.C.M.-uri pentru aprovizionarea cooperativei cu unele mărfuri, precizăm că ele sunt reglementate prin Decizia B.C.E. — UCECOM nr. 43/1977 și sunt stabilite conform Decretului nr. 394/1976 și avizate de M.A.T.M.C.G.F.F., cu desfășurarea pe grupe de materiale, livrări din depozit, tranzit achitat sau tranzit organizat și pentru livrări de la uniune la cooperative sau din depozitul central UCECOM la depozitele uniunilor, la nivelul de 0,40 până la 5,50% asupra valorii livrării.

● **DUMITRU IUREA, Fălticeni** — În conformitate cu Normele pentru stabilirea vechimii (stagiului) în învățământ a personalului didactic aprobate prin Ordinul M.E.I. nr. 954/1969 (pct. 1 lit. b) timpul lucrat ca pedagog școlar în unități școlare se consideră vechime (stagiul) în învățământ, dacă în perioada cât persoana respectivă a ocupat această funcție, îndeplinea condițiile de studii de specialitate prevăzute în Statutul personalului didactic pentru ocuparea unei funcții didactice de predare. În cazul dv. perioada cât ați funcționat ca pedagog (1962—1972), nu constituie vechime (stagiul) în învățământ, deoarece nu îndeplinați condițiile de studii de specialitate pentru ocuparea unei funcții didactice de predare. Perioada cât ați frecventat cursurile unei instituții de învățământ, nu constituie vechime în învățământ și nici vechime în muncă.

● **ANA SEGĂRCEANU, Reșița** — 1) Prețurile de producție, contractare și achiziție, primele și alte avantaje cuvenite producătorilor (C.A.P. și I.A.S.) pentru legumele, fructele, strugurii și cartofii livrați unităților de valorificare sunt prevăzute în anexele la Decretul nr. 69/1984 (până la 1 mar-

tie 1984 a fost în vigoare Decretul nr. 394/1981). Produsele preluate de către I.J.L.F. în calitate de contractant cu producătorii agricoli, livrate organizațiilor comerciale pentru desfacerea cu amănuntul, se decontează la prețurile de contractare inclusiv primele prevăzute în decret la care se adaugă cheltuielile de contractare — preluare prevăzute în anexa la Decretul nr. 232/1982 și anexa la Ordinul M.A.I.A. nr. 74/1982 (prevăzute pentru „activitatea de contractări-achiziții”). Pentru aprovizionările complexelor comerciale GOSTAT cu produse direct de la fermele I.A.S. și C.A.P., potrivit pct. 5 al. 1 din ordinul sus-menționat, nu se aplică cheltuielile de contractare-preluare, prevăzute pentru activitatea de „contractări-achiziții” (acestea fiind valabile numai pentru livrările din depozitele I.L.F.). Fac excepție de la prevederile Ordinului M.A.I.A. nr. 74/1982 cartofii de toamnă pentru care sînt stabilite prețuri unice de vânzare cu amănuntul, conform anexei nr. 2 la Decretul nr. 45/1982. Condițiile de livrare pentru cartofii de toamnă sînt cele prevăzute în anexa nr. 2 la Decretul nr. 69/1984 (fost Decret nr. 394/1981). 2) Plata primelor în bani, prevăzute în Decretul nr. 394/1981 (și

Decretul nr. 69/1984) se face în conformitate cu Ordinul M.A.I.A. nr. 6/1982 și instrucțiunile metodologice nr. 6640/315413/6386 din 13 august 1982. Prima de producție este inclusă în prețul de desfacere cu amănuntul (sau după caz în costurile de producție) și se înregistrează la preț distinct de către unitatea care preluat produsele direct de la producător constituind astfel fondul de primă, unde la sfîrșitul campaniei de recoltare se efectuează plata către producători pe baza decontului verificat și prezentat de aceștia. Soldul neconsolidat se regularizează cu bugetul statului. I.L.F., în calitate de contractant cu producătorii agricoli, la preluarea produselor constituie fondul de primă corespunzător, iar la livrarea produselor către organizațiile comerciale în prețul de livrare trebuie să includă și prima prevăzută pe unitatea produs. De exemplu, magazinele GOSTAT care se aprovizionează prin unitățile I.L.F., vor deconta prețurile de livrare cu inclusiv prima legală, pentru produsele cumpărate direct la fermele I.A.S. sau C.A.P. au obligația să constituie fondul de primă și să achite deconturile producătorilor, respectiv să regularizeze soldul cu bugetul statului.

200

ÎNTREBĂRI

RĂSPUNSURI

privind

ADMINISTRAREA IMOBILELOR

găsiți în Suplimentul tematic nr. 67
intitulat : „Probleme juridico-economice
în activitatea consiliilor populare”

